

KRISTIANSAND REVISJONSDISTRIKT IKS

Kristiansand Søgne Songdalen Vennesla

Selskapskontroll

Nye Kristiansand Bompengeselskap AS

September 2015

FORORD

Kontrollutvalget har vedtatt gjennomføring av selskapskontroll i Nye Kristiansand Bompengeselskap AS ihht. plan for selskapskontroll for Kristiansand kommune for valgperioden 2011-2015.

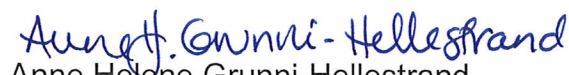
Formålet med selskapskontrollen fremkommer av § 14 i forskrift om kontrollutvalg i kommuner. I følge bestemmelsen skal kontrollutvalget påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteresser i de selskaper som er omfattet av slik kontroll, herunder å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser i selskapet gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll). Selskapskontroll kan også omfatte forvaltningsrevisjon.

På oppdrag fra kontrollutvalget har Kristiansand Revisjonsdistrikt IKS gjennomført selskapskontroll av Nye Kristiansand Bompengeselskap AS. I tillegg til den obligatoriske eierskapskontrollen omfatter kontrollen også en utvidet kontroll av tjenestekjøp i forhold til anskaffelsesregelverket og investering i et felles driftsselskap for bompengeselskapene på Agder.

Vi vil takke Nye Kristiansand Bompengeselskap AS for et godt samarbeid i forbindelse med denne selskapskontrollen.

Kristiansand, 18. september 2015

Tor Ole Holbek
Revisjonssjef

Anne Helene Grunni-Hellestrand
Registrert revisor

1. INNLEDNING.....	4
1.1 BAKGRUNN FOR SELSKAPSKONTROLL	4
1.2 FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER.....	5
1.3 KORT OM METODE	5
1.4 RAPPORTERING	6
2. GENERELT OM SELSKAPET.....	7
2.1 KORT OM SELSKAPET	7
2.2 BOMPENGEORDNINGEN OG PROSJEKTER	8
2.3 LOV OM OFFENTLIGE ANSKAFFELSER	9
2.4 SKATTE- OG AVGIFTSFORHOLD	10
2.5 OFFENTLIGHETSLOVEN	11
3. PROBLEMSTILLINGER KNYTTET TIL EIERSKAPET	13
3.1 HAR BYSTYRET VEDTATT EN EIERSKAPSMELDING MED PRINSIPPER FOR EIERSTYRING OG KOMMUNENS MÅL MED DET ENKELTE EIERSKAP	13
3.2 HAR KOMMUNEN SOM EIER UTARBEIDET EN EGEN INSTRUKS FOR DE PERSONER SOM OPPTRER PÅ VEGNE AV KOMMUNEN OG SØRGET FOR OPPLÆRING OG INFORMASJON AV DISSE PERSONENE	15
3.3 HVILKEN ORGANISASJONSFORM ER VALGT FOR SELSKAPET	15
3.4 HVILKE MÅL OG STRATEGIER HAR KOMMUNEN SATT FOR SITT ENGASJEMENT I SELSKAPET	16
3.5 VÅR VURDERING	17
4. PROBLEMSTILLINGER KNYTTET TIL STYRENDE ORGANER.....	18
4.1 GJENOMFØRES GENERALFORSAMLINGEN I TRÅD MED AKSJELOVEN OG IVARETAR GENERALFORSAMLINGEN SINE OPPGAVER I HENHOLD TIL AKSJELOVEN.....	18
4.2 UTØVER STYRET SIN MYNDIGHET I TRÅD MED LOVER, REGLER OG VEDTEKTER	21
4.3 HAR STYRET SØRGET FOR EN FORSVARLIG FORVALTNING AV SELSKAPET I TRÅD MED LOVER, REGLER OG VEDTEKTER	23
4.4 VÅR VURDERING	24
5. PROBLEMSTILLINGER KNYTTET TIL SELSKAPET.....	26
5.1 SELSKAPETS ÅRSREGNSKAP OG ØKONOMISK UTVIKLING.....	26
5.2 DRIFTSKOSTNADER KNYTTET TIL BOMPENGEINNKREVENINGEN.....	27
5.3 TILBAKEMELDING FRA REVISOR – REVISORS BERETNING OG NUMMERERTE BREV.....	28
5.4 DRIFT AV BOMSTASJONER OG RAPPORTERING	29
5.5 FINANSFORVALTNING – PENGEPLASSERING OG LANGSIKTIG GJELD.....	30
5.6 TJENESTEKJØP	34
5.7 EGENREGI: OFFENTLIG – OFFENTLIG SAMARBEID	36
5.8 UTVIDET EGENREGI: VERTIKALT OFFENTLIG-OFFENTLIG SAMARBEID	36
5.9 INTERNKONTROLL OG RUTINER	41
5.10 SAMFUNNSANSVAR	41
5.11 BUDSJETT OG FRAMTIDSUTSIKTER	42
5.12 VÅR VURDERING	43
6. KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER	46
6.1 ANBEFALING TIL EIERKOMMUNEN	46
6.2 ANBEFALING TIL SELSKAPET	46
7. HØRINGSUTTALELSER	47
VEDLEGG 1: KOMMUNENS KOMMENTARER	
VEDLEGG 2: SELSKAPETS KOMMENTARER.....	

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for selskapskontroll

Bakgrunn for selskapskontroll i Nye Kristiansand Bompengeselskap AS er plan for selskapskontroll 2011-2015 vedtatt av Kristiansand kontrollutvalg og Kristiansand bystyre. I følge bestemmelsene i kommuneloven er ansvaret for selskapskontrollen lagt til kontrollutvalget. Dette fremgår av lovens § 77, nr. 5 som har følgende ordlyd:

«Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper m.m.»

Videre fremkommer krav til selskapskontrollens innhold i forskrift om kontrollutvalg § 14:

«Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteressene i de selskaper som er omfattet av slik kontroll, herunder å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets/fylkestingets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll).»

Hvilke selskaper som skal omfattes av selskapskontrollen og revisors mandat er regulert i Kommuneloven § 80:

«I interkommunale selskaper etter lov 29. januar 1999 nr. 6, i interkommunale styrever etter § 27 og i aksjeselskaper der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer, har kommunens eller fylkeskommunens kontrollutvalg og revisor rett til å kreve de opplysninger som finnes påkrevd for deres kontroll, så vel fra selskapets daglige leder som fra styret og den valgte revisor for selskapet. I den utstrekning det finnes nødvendig, kan kontrollutvalget og kommunens revisor selv foreta undersøkelser i selskapet.

Kommunestyret eller fylkestinget kan fastsette regler om kontrollutvalgets og revisors kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskapet og herunder fastsette hvilke dokumenter mv. som skal sendes kommunens eller fylkeskommunens kontrollutvalg og revisor.

Kontrollutvalget og kommunens eller fylkeskommunens revisor skal varsles og har rett til å være tilstede på selskapets generalforsamling, samt møter i representantskap og tilsvarende organ.»

I departementets merknader til paragrafen framgår det at eierskapskontrollen primært dreier seg om å kontrollere at den som utøver kommunens eierinteresse, utøver myndigheten på den måte som er fastsatt i den aktuelle virksomhetsloven (for eksempel aksjeloven). I kontrollen inngår også en vurdering av om den som utøver eierinteressene, gjør dette i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger for forvaltningen av kommunens eierinteresser.

1.2 Formål og problemstillinger

Formålet med selskapskontroll av Nye Kristiansand Bompengeselskap AS, er både en ordinær kontroll med forvaltningen og utøvelsen av eierskapet i selskapet (eierskapskontroll) samt en nærmere gjennomgang av utvalgte forhold knyttet til selskapets drift og utvikling (utvidet kontroll). Problemstillinger som vil bli belyst ved gjennomføring av selskapskontrollen:

- Problemstillinger knyttet til eierskapet:
 - o Har kommunen utarbeidet eierskapsmelding og om selskapet er omfattet.
 - o Undersøke hvilke organisasjonsform som ble valgt for selskapet av kommunen.
 - o Hvilke mål og strategi har kommunen satt for sitt engasjement i selskapet.
- Problemstillinger knyttet til styrende organer:
 - o Undersøke hvordan generalforsamlingen er gjennomført og hvordan de ivaretar sine oppgaver ihht. aksjeloven.
 - o Se på om styret utøver sin myndighet i tråd med lover, regler og vedtekter og om styret har sørget for en forsvarlig forvaltning av selskapet.
- Problemstillinger knyttet til selskapet:
 - o Selskapets årsregnskap og økonomiske utvikling de fire siste årene.
 - o Se på driftskostnader knyttet til bompengeneinnkrevingen, drift av bomstasjoner og rapportering fra driftsselskapet.
 - o Finansforvaltning og tjenestekjøp.
 - o Intern kontroll og rutiner.
 - o Samfunnsansvar.
 - o Budsjett og framtidsutsikter.

1.3 Kort om metode

Denne selskapskontrollen er gjennomført i overensstemmelse med kommunelovens regler om gjennomføring av selskapskontroll i §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14. Det presiseres at selskapskontroll er en vurdering av om virksomheten styres etter eiernes formål. Dette innebærer at kontrollen begrenser seg til en vurdering av om eierne har etablert tilfredsstillende rammer for styring og at virksomheten faktisk opererer i tråd med formålet.

Denne selskapskontrollen har i utgangspunktet en bred tilnærming og søker å fange opp flest mulige problemstillinger relatert til eierskapsoppfølgingen. Vi har valgt å dele inn vår gjennomgang mot eier (Kristiansand kommune), styrende organer (generalforsamling og styret) og selskapet Nye Kristiansand Bompengeselskap AS. Med unntak av problemstillingene under kapittel 1.2, faller en nærmere vurdering av selskapets organisering, drift og funksjon utenfor denne kontrollen.

Rapporten bygger på informasjon fra styret og daglig leder samt åpne kilder, herunder foretaksregisteret mv. Vi har dessuten benyttet informasjon fra eierrepresentantene og kommunens administrasjon. Som det fremgår av rapporten vil det enkelte steder presenteres informasjon om selskapet, styret og administrasjon med detaljeringsnivå som går utover informasjon om den rene eierstyringen. Når dette likevel presenteres er det for å få et helhetsbilde, som igjen er av sentral verdi for vurdering av eierstyringen i selskapet og om denne fungerer i praksis. Informasjonsinnhenting og vurderingen i denne kontrollen er i hovedsak gjort med utgangspunkt i følgende kilder:

- Lov om aksjeselskap
- Lov om offentlige anskaffelser og offentlighetsloven
- Stiftelsesdokumentet for Nye Kristiansand Bompengeselskap AS
- Vedtekter
- Bompengeavtalen med Statens Vegvesen
- Kommunens eierskapsmelding
- Vedtak o.l gitt av kommunen om eierstrategi for selskapet
- Sentrale dokumenter fra selskapet, som årsregnskap, årsberetning, møteinnkalling og referat fra styret og generalforsamling
- Egenerklæringsskjema fra eierrepresentant og daglig leder, samt notat fra styrets leder om egenerklæringsskjemaet
- Revisjonsberetninger fra selskapets revisor
- KS Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunale selskaper

Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilfang i denne selskapskontrollen har gitt et tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre kontrollen i tråd med problemstillingene.

1.4 Rapportering

Ifølge forskrift om kontrollutvalg skal kontrollutvalget rapportere til kommunestyret, med utgangspunkt i plan for gjennomføring av selskapskontroll, om hvilke kontroller som er gjennomført og om resultatene av disse. Det er ikke fastsatt bestemte krav til innholdet i selskapskontrollrapportene, men departementet mener det kan være naturlig at rapporten inneholder fakta om selskapet med opplysninger som antas å kunne ha interesse for kommunestyret, sammen med prinsipielle forhold og merknader. Av departementets merknader til forskriften framgår det at rapporter om gjennomført selskapskontroll videreformidles fortløpende til kommunestyret.

2. GENERELT OM SELSKAPET

2.1 Kort om selskapet

Navn:	Nye Kristiansand Bompengeselskap AS
Organisasjons nr.:	990 908 834
Organisasjonsform:	Aksjeselskap
Stiftet:	29.01.2007
Hovedkontor:	Kristiansand
Daglig leder:	Gunnar Haddeland
Styret (fra 2012):	Tore Vestbakke (styreleder) Toril Runden Harald Fauskanger Andersen Marit Njerve Borgenvik Toril Pedersen
Generalforsamling:	Ordfører i Kristiansand, Fylkesordfører i Vest-Agder
Aksjekapital:	Kr. 100 000,-
Eiere:	Kristiansand kommune (50 %), Vest-Agder Fylkeskommune (50 %)
Revisor:	BDO AS (Org.nr 993 606 650)
Eierandel i andre selskaper:	Agder Bomdrift AS (48 %)

Opplysninger om selskapet er hentet fra Brønnøysundregisteret

Selskapets formål er etter § 3:

«Selskapets virksomhet er å:

- delfinansiere rv 456 Vågsbygdveien,
- finansiere gang- og sykkelvei, kollektivtilbud, trafiksikkerhetstiltak og veitiltak,
- finansiere planlegging og eiendomserverv tilknyttet utbygging av E 39 Gartnerløkka – Søgne,
- finansiere ny adkomst til rv 451 Hamre – Kjevik, og
- delfinansiere E 39 Gartnerløkka – Søgne

ved å administrere og drive innkrevingssystem i bompengeperioden i samsvar med Stortingets vedtak og avtaler med Statens vegvesen. Overskudd av driften, samt eventuell formue ved oppløsning av selskapet skal disponeres i samsvar med selskapets formål.»

Ordinær drift i Nye Kristiansand Bompengeselskap AS startet fra 1. juli 2010. Bompengeselskapet har ikke egne ansatte. Daglig lederfunksjonen (20 % stilling) leies inn fra Vest-Agder fylkeskommune. Agder Bomdrift AS er driftsoperatør. Driftselskapet har egen nettside med informasjon om bomringen i Kristiansand, brikker, priser og betaling mv.

2.2 Bompengeordningen og prosjekter

Storingsvedtak og Storingsproposisjoner (St.prp)

Stortinget vedtok 10. desember 2009 at bompengeselskapet får løyve til å ta opp lån og kreve inn bompenger for utbygging og finansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 1 etter vilkårene i St.prp. nr 98 (2008-2009) og Innst. 82 S (2009-2010). Samferdselspakke fase 1 inneholder prosjekt og tiltak kostnadsberegnet til om lag 1.800 mill. 2009-kr, og det legges opp til at 1.560 mill. kroner finansieres ved bompenger. Finansiering av investeringskostnadene med bompenger vil utgjøre 87 %. Bompengerperioden er i utgangspunktet satt til 8 år, med mulighet for forlengelse med inntil 5 år. Innkreving av bompenger startet 1. juli 2010.

Prosjekter og tiltak i St.prp. nr. 98 (2008-2009)

Samferdselspakke fase 1 inneholder følgende prosjekt og tiltak (mill. 2009-kr):

• Rv 456 Kolsdalen – Lumberkrysset	kr 1.080
• Myk pakke	kr 420
• Tiltak langs rv 41/451 Timenes – Kjevik	kr 120
• Bomstasjoner	kr 20
• Planlegging og forberedelse av fase 2	<u>kr 160</u>
Sum	kr 1.800

ATP-utvalget (Areal- og Transportplansamarbeidet i Kristiansandsregionen) har koordinert det lokalpolitiske arbeidet med samferdselspakken. Utvalget er satt sammen av representanter for Aust- og Vest-Agder fylkeskommuner og kommunene Kristiansand, Vennesla, Søgne, Songdalen, Lillesand, Birkenes og Iveland.¹

Finansieringsplan for fase 1 i St.prp. nr. 98 (2008-2009) (mill. 2009-kr):

• Bompenger	kr 1.560
• Fylkeskommunale midler fra Vest-Agder	kr 222
• Fylkeskommunale midler fra Aust-Agder	<u>kr 18</u>
Sum	kr 1.800

Den prosentvise fordeling av investeringsmidlene i samferdselspakke fase 1 viser at bompengene dekker 87 % og fylkeskommunale midler dekker 13 %.

Bompengeavtale og innkrevingsavtale

Alle bompengeselskaper må inngå bompengeavtale og innkrevingsavtale med Statens vegvesen. Disse avtalene skisserer partenes ansvar og oppgaver, og

¹ Iveland kommune ble innlemmet i samarbeidet fra 30. mars 2012.

avtalene tar for seg spørsmål som kan være aktuelle med hensyn til utbyggingen og bompengeinnkrevingen. Bompengeavtalen mellom Statens vegvesen og Nye Kristiansand Bompengeselskap AS ble inngått i mai 2010 og avtale om drift av innkrevingssystemet ble inngått i juni 2010. Ihht. bompengeavtalen er det Statens vegvesen som står for all utbygging. Det fremgår også at det er Statens vegvesen som skal foreta valg, innkjøp og etablering av innkrevingssystem, men at de skal rådføre seg med selskapet ved valget. Innkrevingssavtalen gjelder avtale om drift av innkrevingssystemet. Innkrevingssystemet er eid av Statens vegvesen, og dette omfatter alt utstyr og areal i forbindelse med bomstasjonene. Bomstasjonene og sentralsystem omfattes også. Bompengeselskapet har ansvar for drift og vedlikehold av innkrevingssystemet, og har service- og vedlikeholdsavtale med Q-Free ASA for innkrevingssystemet.

Kort om dagens bompengetakster

I bomringen i Kristiansand er det to priser, hvor den ene er tidsdifferensiert takst og den andre er ordinær takst (resten av døgnet, helg og helligdager og andre offentlige fridager). Ordinær takst for en passering er 14 kroner for liten bilen og 28 kroner for stor bil. Tidsdifferensiert takst for en passering er 21 kroner for liten bil og 42 kroner for stor bil, som ble innført fra 16. september 2013. Med Autopass-avtale betales det maksimalt for 50 passeringer per bil, per kalendermåned i bomringen i Kristiansand.

2.3 Lov om offentlige anskaffelser

Det henvises til Statens vegvesens veiledning i bystyresaken om organisering av nytt bompengeprosjekt.² I Statens vegvesens veiledning om bompengeprosjekter av 2014 står det:

«Det er vanlig at bompengeselskapene kjøper tjenester som omfatter den daglige driften av innkrevingen. Anskaffelsen av slike tjenester skal skje etter gjeldende regler for offentlige anskaffelser.»

Lov om offentlige anskaffelser (LOA) har bestemmelser om hvilke organer som omfattes av regelverket i § 2:

«Loven gjelder for statlige, kommunale og fylkeskommunale myndigheter og offentlig-rettslige organer.»

Forskrift om offentlige anskaffelser (FOA)³ er gitt med hjemmel i LOA § 16. Utdypende regler om forskriftens virkeområde er gitt i § 1-2:

«(1) Denne forskrift gjelder statlige, kommunale, fylkeskommunale myndigheter og

² Bystyret behandlet «Organisering av nytt bompengeprosjekt» i møte 24.01.07 (sak 10/07). I saksfremlegget står det at «et godt fungerende marked for innkrevingstjenester kan bidra til å redusere innkrevingsteknadene for alle bompengeselskap. Statens vegvesen mener at et slikt marked best kan utvikles ved at innkrevingen settes bort etter en reell konkurranse mellom flere aktører, det vil si etter en anbuds- eller tilbudskonkurranse. En slik bortsetting vil i de fleste tilfeller sikre at kostnadene blir så lave som mulig samt bidra til at selskapene unngår mulige habilitetsproblemer. Dersom bompengeselskapet selv ønsker å ta hånd om innkrevingen bør dette grunngis særskilt.»

³ FOR 2006 nr. 402.

offentligrettslige organer og sammenslutninger dannet av en eller flere av disse.

(2) Et offentligrettslig organ er ethvert organ:

- a. som tjener allmennhetens behov, og ikke er av industriell eller forretningsmessig karakter, og*
- b. som er et selvstendig rettssubjekt og*
- c. som i hovedsak er finansiert av myndigheter eller organer som nevnt i første ledd, eller hvis forvaltning er underlagt slike myndigheters eller organers kontroll, eller som har et administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan der over halvparten av medlemmene er oppnevnt av slike myndigheter eller organer.»*

I vurderingen om Nye Kristiansand Bompengeselskap AS er omfattet av anskaffelsesregelverket må det tas stilling til om selskapet anses som et offentligrettslig organ, jf. FOA § 1-2 annet ledd.

Nye Kristiansand Bompengeselskap AS virksomhet er å administrere og drive innkrevingssystem i bompengerperioden i samsvar med Stortingets vedtak og avtaler med Statens vegvesen. Dette kan klart sies å tjene allmennhetens behov. Selskapet driver heller ikke næringsvirksomhet. Vilkåret i annet ledd bokstav a anses derfor som oppfylt. Nye Kristiansand Bomselskap AS er organisert som et aksjeselskap, og er å anse som et selvstendig rettssubjekt, slik at forskriftens § 1-2 annet ledd pkt. b er oppfylt.

Når det gjelder vurderingen av det siste vilkåret, er det av betydning at Kristiansand kommune eier 50 % av aksjene og Vest-Agder fylkeskommune eier de øvrige 50 %. Generalforsamlingen består av ordføreren i Kristiansand og fylkesordføreren i Vest-Agder. Generalforsamlingen oppnevner styremedlemmene. Etter vedtektene skal to styremedlemmer nomineres av kommunen og to styremedlemmer av fylkeskommunen. Dette innebærer at medlemmene i Nye Kristiansand Bompengeselskap AS sitt øverste kontrollorgan er oppnevnt av kommunale og fylkeskommunale organer. På denne bakgrunn anses § 1-2 annet ledd bokstav c som oppfylt.

Vår vurdering

Etter vår vurdering omfattes Nye Kristiansand Bompengeselskap AS av regelverket for offentlige anskaffelser, jf. LOA § 2. Begrunnelsen for dette er at selskapet tilbyr tjenester som dekker allmenhetens behov, er et eget rettssubjekt og at kommunale og fylkeskommunale organer har kontroll over selskapet, og selskapet driver ikke næringsvirksomhet.

2.4 Skatte- og avgiftsforhold

Hovedregelen er at aksjeselskap har plikt til å svare skatt, jf. sktl. § 2-2. Dersom selskapet ikke har erverv til formål, kan unntaksbestemmelsene i skattelovens § 2-32 komme til anvendelse. Nye Kristiansand Bompengeselskap AS har ikke erverv til formål og er unntatt skatteplikt, jf. sktl. § 2-32. Alle inntekter som kommer inn fra bompengene skal gå med til utbygging, samt administrasjon og drift av selskapet. Det fremkommer også av vedtektene at overskudd av driften, samt eventuell positiv egenkapital ved oppløsning av selskapet skal disponeres i samsvar med selskapets formål. Utbytte er dessuten ikke tillatt etter bompengavtalen, jf. avtalens pkt 6.5.

Nye Kristiansand Bompengeselskap AS er heller ikke en avgiftspliktig virksomhet, med hjemmel i merverdiavgiftsloven § 3-11. Selskapets aktivitet ligger utenfor avgiftsområdet.

Merverdiavgift ved selve utbyggingen

Utbyggingen ligger under Statens vegvesen og som selskapet betaler gjennom rekvisisjoner. Omsetning av tjenester i form av bygging og vedlikehold av offentlig veg var fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd frem til 2013.⁴ Lovendringen medfører at det er beregnet ordinær merverdiavgift ved omsetning av tjenester til offentlig vei fra 1.1.2013.

2.5 Offentlighetsloven

Formålet med offentlighetsloven⁵ er å legge til rette for at offentlig virksomhet er åpen og gjennomsiktig, for å styrke rettssikkerheten, bidra til å øke tilliten til det offentlige og et virkemiddel i kontroll av offentlig virksomhet, jf. § 1. Offentlighetsloven gjelder for:

«§ 2 Verkeområdet til lova

Lova gjeld for

- a) staten, fylkeskommunane og kommunane,*
- b) andre rettssubjekt i saker der dei gjer enkeltvedtak eller utferdar forskrift,*
- c) sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har ein eigardel som gir meir enn halvparten av røystene i det øvste organet i rettssubjektet, og*
- d) sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har rett til å velje meir enn halvparten av medlemmene med røysterett i det øvste organet i rettssubjektet.*

Bokstavane c og d gjeld ikkje rettssubjekt som hovudsakleg driv næring i direkte konkurranse med og på same vilkår som private. For verksemdar som etter offentlig oppkjøp eller liknande kjem inn under bokstavane c eller d, gjeld lova frå og med fjerde månadsskiftet etter den månaden da vilkåra vart oppfylte.»

Det betyr at offentlighetsloven gjelder for virksomheter som det offentlige har bestemmende innflytelse over gjennom enten eierskap eller rett til å velge mer enn halvparten av medlemmene til øverste organ i selskapet. Nye Kristiansand Bompengeselskap AS er offentlig heleid av Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune i felleskap, og gjennom sitt eierskap i selskapet, representert ved generalforsamlingen, har disse rett til å velge medlemmer til styret. Selskapet driver heller ikke næring i konkurranse med private, men tilbyr tjenester som dekker allmenhetens behov ved å administrere bompengeneinnkrevingen i Kristiansands-regionen (forvaltningsvirksomhet). Bompengeselskapet vil dermed ikke være omfattet av unntaket for næringsdrivende i offentlighetsloven § 2, 1. ledd andre punktum.

⁴ Merverdiavgiftslovens § 6-7 ble opphevet ved lov 7 des 2012 nr 78.

⁵ Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentlighetsloven) av 19.05.2006 nr. 16.

Selskapet opplyser i egenerklæringen fra styret at offentlighetsloven legges til grunn for virksomheten.

Hovedregelen i offentlighetsloven er at alle saksdokument i offentlig virksomhet er åpen for innsyn, jf. offl. § 3. Unntak fra hovedregelen krever hjemmel i lov eller forskrift. Dersom et dokument ikke er omfattet av en hjemmel som gir unntak, kan det ikke nektes innsyn. Etter lovens § 5 kan det under visse vilkår gis utsatt offentlighet. Det er gitt rett, men ikke plikt, til unntak fra innsynsretten i §§14 – 26 i bestemte opplysninger og dokumenter. Dette gjelder bl.a. interne dokumenter, dokument innhentet utenfra til den interne saksforberedelse og opplysninger av hensyn til å gjennomføre en forsvarlig økonomi-, lønns- eller personalforvaltning. Når det gjelder unntaksregelen i § 13, vil det være en plikt å nekte innsyn i opplysninger som er unntatt taushetsplikt i lov eller i medhold av lov. Denneplikten for å nekte innsyn kan falle bort, dersom den saken gjelder samtykker til at opplysninger gjøres kjent for andre.

Det innebærer at styreprotokoller, sakspapirer og saksdokumenter for Nye Kristiansand Bompengeselskapet AS er offentlige, dersom annet ikke følger av lov eller forskrift.

Vår vurdering

Etter vår vurdering er Nye Kristiansand Bompengeselskap AS omfattet av offentlighetsloven, jf. offl. § 2, 1. ledd bokstav c og d.

3. PROBLEMSTILLINGER KNYTTET TIL EIERSKAPET

I dette kapitlet har vi sett på kommunens eierskapsmelding, om det er utarbeidet styreinstruks og gitt opplæring til eierrepresentanter, hvilke organisasjonsform som er valgt for selskapet og om kommunen har utarbeidet strategi for sitt eierskap.

3.1 Har bystyret vedtatt en eierskapsmelding med prinsipper for eierstyring og kommunens mål med det enkelte eierskap

Som eiere av et stadig økende antall selskaper bør kommunen være opptatt av å utvikle sin eierrolle og finne frem til langsiktige strategier og rammer for de kommunale selskaper slik at selskapene blir en del av det kommunale totalbilde. Eierne må vite hva de ønsker med virksomheten. Gjennom deltakelse i eierorganet må dette formidles til selskapet og danne grunnlag for selskapets strategi. Det er styret og administrasjonen i selskapet som utarbeider selskapets strategi. Det betyr at oppgaven for selskapets styre og administrasjon er å trekke opp virksomhets- og forretningsstrategien innenfor en ramme som er trukket opp av eierne.

Eierrollen stiller kommunene overfor store utfordringer, og selskapene bør forvente at eieren faktisk utøver sin eierrolle, og at kommunen har en strategi for sin eierskapsutøvelse. Eierskapsutøvelse er eiernes samlede aktivitet for å sørge for at deres interesser blir respektert og for å sikre at bedriftene styres i aksjonærenes beste interesse. Det er viktig for kommunen å ha en uttrykt eierstrategi for sitt eierskap i de ulike selskaper, slik at eierskapet forvaltes i henhold til kommunestyrets vedtak og retningslinjer. Strategien bør inneholde prioriteringer, tiltak og resultatkrav kommunen ønsker for det enkelte selskap.⁶

Eierskapsmelding for Kristiansand kommune

Kommunen har utarbeidet *Eierskapsmelding for Kristiansand kommune* som ble behandlet av bystyret i november 2008. Bystyret vedtok de overordnede prinsipper for kommunens eierstyring og nye retningslinjer for fullmaktsrepresentasjon.⁷

Kommunen har delt inn sin motivasjon for eierskapet i 2 deler; politisk motivert eierskap og finansielt motivert eierskap, jf. kommunens eierskapsmelding. Vi legger til grunn at kommunen i hovedsak har et politisk motivert eierskap til Nye Kristiansand Bompengeselskap fordi eierskapet er av regionalpolitisk karakter.

Eierskapsmeldingen inneholder et eget kapittel om selskapsform og eierstyring, kommunens samfunnsansvar, krav til avkastning og kapitalstruktur. Deretter kommer eierskapsmeldingen inn på rammebetingelser for de ulike selskapsformene. I kapittel 4 er det gitt en oversikt over Kristiansand kommunes eierforhold, fra organisasjonsformene kommunale foretak til stiftelser. Kommunens overordnede prinsipper for eierstyring, som fremkommer av kapittel 5 har bl.a. følgende hovedpunkter:

⁶ Resch-Knudsen, V. (2012). Styring av kommunalt eide selskaper. Kommuneforlaget.

⁷ Bystyre sak 175/08: Eierskapsmelding for Kristiansand kommune.

- o Åpenhet knyttet til kommunens eierskap, valg av styremedlemmer og godtgjørelse til styret.
- o Før kommunen oppretter et selskap bør det foretas vurdering om hva en ønsker å oppnå med selskapet fremfor en mer tradisjonell etatsorganisering.
- o Kommunen fremmer sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap.
- o Kommunen skal sette forutsigbare og kontrollerbare mål for selskapet. Styret er ansvarlig for å realisere disse målene.
- o Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart.
- o Selskapene bør rapportere etter bærekraftige prinsipper, det vil si en integrert økonomisk, miljømessig og sosial rapportering.
- o Det skal legges til rette for god dialog på generalforsamlingen mellom eiere, styret og ledelsen.
- o Styret utarbeider selskapets strategiplan med visjoner, mål og handlingsplan.
- o Styret skal utforme styreinstruks.

Kommunens rutiner for kommunikasjon mellom kommunen og selskapene, som fremkommer av kapittel 6 har bl.a. følgende hovedpunkter:

- o Generalforsamling og fullmakt.
- o Kommunalutvalget har jevnlige kontaktmøter med kommunale foretak, heleide aksjeselskap og andre selskaper hvor kommunen har en dominerende innflytelse.
- o Etablere et administrativt eierforum mellom rådmenn i de kommuner som har felles eierskap i viktige selskaper.
- o Det enkelte styre tegner styreforsikring.
- o Godtgjørelse til styremedlemmer skal ta hensyn til styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet.
- o I deleide selskaper bør det opprettes valgkomité. I heleide aksjeselskaper bør kommunalutvalget vurdere om det bør opprettes valgkomité.
- o Alle styrerepresentanter skal gjennomføre et obligatorisk kurs i styrearbeid og kommunens eierstrategi i løpet av de første 6 månedene av valgperioden.
- o Styret fastsetter styreinstruks og instruks for daglig leder.
- o Styret foretar egenevaluering hvert år både når det gjelder kompetanse og arbeid.
- o Styret skal gi en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport.
- o Selskapets revisor bør minst en gang i året gjennomgå med styret selskapets internkontroll, herunder identifiserte svakheter og forslag til forbedringer.

Kommunen har ikke utarbeidet egen strategi for Nye Kristiansand Bompengeselskap AS.⁸ Hvordan eierskapet ivaretas gjennom styrende organer vil bli nærmere gjennomgått i kapittel 4.

⁸ Opplysning i fra kommunens økonomienhet den 28.08.14.

Strategi og formål med selskapet

Det er ikke utarbeidet egen eierstrategi for selskapet i følge egenerklæring fra eierne. Nye Kristiansand Bompengeselskap AS er ikke tatt med i kommunens eierskapsmelding av 2008, selv om selskapet ble stiftet i begynnelsen av 2007.

Selskapets formål er å realisere samferdselspakke 1 gjennom innkreving av bompenger i samsvar med Stortingets vedtak og avtaler med Statens vegvesen. Formålsparagrafen er gjengitt i kapittel 2.1. Det er inngått bompenggeavtale mellom Statens vegvesen og Nye Kristiansand Bompengeselskap, som er styrende for selskapets drift.

3.2 Har kommunen som eier utarbeidet en egen instruks for de personer som opptrer på vegne av kommunen og sørget for opplæring og informasjon av disse personene

Det er vedtatt egne retningslinjer for kommunens bruk av fullmaktsrepresentasjon på generalforsamlinger hvor kommunen er aksjeeier.⁹ Her fremkommer det at kommunalutvalget og ordfører har generell fullmakt til å møte på generalforsamling. Kommunalutvalget er generalforsamling for heleide aksjeselskap. Det fremkommer også begrensninger for utøvelsen av fullmakt. Følgende saker skal på forhånd forelegges bystyret hvis det gjelder vesentlige endringer:

- Vedtektsendring
- Salg av kommunens aksjer
- Anvendelse av større overskudd
- Større låneopptak.

KS Eierforum har gitt ut anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak. En av anbefalingene peker på viktigheten av obligatorisk opplæring av folkevalgte. Kommunen gjennomførte kurs i styrearbeid for styremedlemmer og varamedlemmer i kommunens hel- og deleide aksjeselskaper i mai 2012.¹⁰ Kurset var ikke gjort obligatorisk for de folkevalgte.

3.3 Hvilken organisasjonsform er valgt for selskapet

Bystyret vedtok opprettelse av Nye Kristiansand Bompengeselskap AS den 24.01.07 (sak 10/07) med vedtekter datert desember 2006. Selskapet skal eies 50 % av Kristiansand kommune og 50 % av Vest-Agder fylkeskommune. Ordføreren fikk fullmakt til å undertegne nødvendige dokumenter for opprettelse av selskapet og møte på selskapets generalforsamling. Bystyret var innstilt på å stille nødvendige garantier for selskapets låneopptak, eventuelt selv låne midler for videre utlån til selskapet innenfor en maksimal låneramme på 100 millioner, jf. pkt 3 i vedtaket. Av saksfremlegget fremkommer det at Kristiansand kommune, Vest-Agder fylkeskommune og de øvrige kommunene i ATP-samarbeidet har gitt sin prinsipielle tilslutning til at det

⁹ Vedtatt av Kristiansand bystyre 19.11.08 (sak 175/08).

¹⁰ Kurset ble holdt av KS Agder.

etableres en bompengepakke i to faser. I saken til bystyret vises det til at Samferdselsdepartementet og Vegdirektoratet ser det som en fordel at det nye selskapet organiseres som aksjeselskap eller andelslag, slik at (bom)selskapene får en mest mulig lik selskapsform. Når det gjelder eierskap er det et krav i bompengeavtalen som Stortinget har sluttet seg til, at selskapet til enhver tid skal være majoritetseiet av fylker og kommuner, og at styrerepresentanter som disse har stått bak valget av, utgjør flertall i styret. Bystyret godkjente forslag til vedtekter hvor selskapets aksjekapital var foreslått til 100.000 kroner fordelt på 1.000 aksjer. Bystyret bevilget 57.000 kroner til dekning av aksjekapital og stiftelsesomkostninger.

Av saksfremlegget til bystyret forutsettes det at driften blir satt ut på anbud, og at det derfor ikke vil være behov for ansatte i bompengeselskapet. Det vil være tilstrekkelig med et styre og en daglig leder. Regnskap- og økonomitjeneste forutsettes utført av fylkeskommunen eller kommunens regnskapstjeneste. Videre at arbeidsomfanget i bompengeselskapet forventes å være så lavt, at det anbefales at selskapet leier inn ledertjeneste enten fra kommunen eller fylkeskommunen. I tillegg at selskapet vil være et non-profit selskap der utgifter og inntekter er i balanse.

I et aksjeselskap er aksjeeierne ikke ansvarlig for selskapets forpliktelser ut over aksjekapitalen, dersom det ikke er gitt garantier fra eiersiden. Bystyret vedtok 13.06.07 (sak 86/07) i forbindelse med sitt vedtak på bompengesøknad at Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune garanterer hver for seg for 50 % av bompengeselskapets gjeld, samlet begrenset til 350 mill. kroner. Bystyret vedtok noen år senere, 27.10.10 (sak 149/10) å øke garantien til 50 % av 550 mill. kroner på bakgrunn av økt lånebehov for selskapet.

3.4 Hvilke mål og strategier har kommunen satt for sitt engasjement i selskapet

Kommunens oppfølging fra eiersiden skjer gjennom generalforsamlingen. Vedtak fra bystyret vil også kunne legge premisser for selskapets virksomhet. Det er fra kommunens side ikke utarbeidet noen egen strategi for Nye Kristiansand Bompengeselskap AS. Som nevnt tidligere styres virksomheten i bompengeselskapet i hovedsak etter to hoveddokument, Storingsvedtaket fase 1 og Bompengeavtalen.

Belønningsavtale med Samferdselsdepartementet ble vedtatt av bystyret våren 2012 (sak 80/12), og bystyret vedtok å søke om endring av takst- og rabattordning for samferdselspakke for Kristiansandsregionen i januar 2013 (sak 7/13). Bystyret har også behandlet en sak om bypakke Kristiansand (sak 81/12) som gjelder samfunnsutvikling innenfor samferdsel.

3.5 Vår vurdering

I denne delen har vi foretatt en vurdering av problemstillinger knyttet til eierskapet.

Kommunen som eier

Kristiansand kommune har utarbeidet eierskapsmelding med prinsipper for eierstyring og rutiner for kommunikasjon med selskapene. Bystyret vedtok de overordnede prinsipper for kommunens eierstyring og retningslinjer for fullmakts representasjon i 2008. Nye Kristiansand Bompengeselskap AS omfattes ikke av eierskapsmeldingen. Stortingets vedtak om utbygging og finansiering av Samferdselspakke – fase 1 og bompenggeavtalen med Statens vegvesen setter strenge rammer for bompengeselskapets virksomhet. Revisjonen anbefaler at kommunen ved neste gangs revidering av eierskapsmeldingen tar med Nye Kristiansand Bompengeselskapet AS i eiermeldingen.¹¹ Kommunen kan selv vurdere om det skal utarbeides egen eierstrategi for selskapet.

Kommunen gjennomførte styrekurs for styremedlemmer i kommunens aksjeselskaper i 2012.¹² Vi mener at opplæring og informasjon om eierstyring overfor folkevalgte eierrepresentanter er et viktig ledd i kommunens eierstyring.

¹¹ Iflg. kommunens høringssvar vil kommunen følge opp dette ved neste rullering av kommunens overordnede eierskapsmelding.

¹² Kommunen planlegger nytt kurs i 2016, jf. kommunens høringssvar av 10.08.15.

4. PROBLEMSTILLINGER KNYTTET TIL STYRENDE ORGANER

I dette kapitlet har vi sett på generalforsamlingens og styrets roller, ansvar og oppgaver. Aksjeloven angir fordeling av roller og ansvar mellom generalforsamlingen, styret og daglig leder i et aksjeselskap. Generalforsamlingen skal ivareta eierinteressene og utøve den øverste myndighet i selskapet. Vedtektsendringer og valg av styre er noen av de viktigste styringsvirkemidlene generalforsamlingen har.

4.1 Gjennomføres generalforsamlingen i tråd med aksjeloven og ivaretar generalforsamlingen sine oppgaver i henhold til aksjeloven

Det er gjennom generalforsamlingen at aksjeeier utøver den øverste myndighet i selskapet. Generalforsamlingen skal bl.a. velge styrerepresentanter og de skal behandle og godkjenne årsregnskap og årsberetning. Det er i aksjeloven gitt aksjeeierne rett til å møte selv på generalforsamling, eller ved fullmektig. Der en kommune er aksjeeier anses ordfører å være rettslig stedfortreder og deltar da på generalforsamling som aksjeeier (ikke fullmektig). I egenerklæringsskjemaet fra eierrepresentantene oppgis det at fylkesordfører i Vest-Agder og ordfører i Kristiansand er eierrepresentanter i Nye Kristiansand Bompengeselskap AS. Ordføreren kan bemyndige en eller flere representanter til å møte for seg, jf. kommunens retningslinjer for fullmaktsrepresentasjon.

Vi har fått kopier av innkallinger og protokoller fra generalforsamlingen for 2012 til 2015. Generalforsamlingen er avholdt innen 30. juni, og reglene i aksjeloven om skriftlig innkalling og føring av protokoll er fulgt. Det fremkommer av protokollene at styreleder og daglig leder har deltatt på generalforsamlingene i 2012, 2013 og 2015, men ikke i 2014. Etter aksjeloven § 5-4 skal styreleder og daglig leder være til stede når generalforsamlingen holdes som møte. Ved gyldig forfall skal det utpekes en stedfortreder. Det fremkommer ikke av generalforsamlingsprotokollen at det foreligger gyldig forfall. Daglig leder har bekreftet at han og styreleder ikke deltok på generalforsamlingen i 2014, men dokumentene ble gjennomgått på forhånd med styreleder og fylkesordfører.

På generalforsamlingen i 2012 ble det valgt nytt styre. Her ble Toril Runden, Harald F. Andersen, Marit Borgenvik og Toril Pedersen valgt som nye styremedlemmer for 2 år. Tore Vestbakke ble gjenvalgt for 2 år og gjenvalgt som styreleder. På generalforsamlingen i 2014 ble styret gjenvalgt, og Tore Vestbakke ble gjenvalgt som styreleder for 1 år. Tore Vestbakke ble også gjenvalgt som styreleder på generalforsamlingen i 2015.

Godkjenning av årsregnskapet og årsberetning skal skje på ordinær generalforsamling, jf. asl. § 5-5. Generalforsamlingen i bompengeselskapet har godkjent årsregnskap og årsberetning for årene 2011 tom. 2014. Selskapet har rapportert til eierne, ved at årsregnskap, årsberetning og generalforsamlingsprotokoll er oversendt til kommunen (eier).

Generalforsamlingen har fastsatt godtgjøring til styremedlemmene etter aksjelovens regler, jf asl. § 6-10. Styreleders godtgjøring er 3.500 kroner pr. møte og styre-

medlemmer og møtende varamedlem får en godtgjøring på 2.500 kroner pr. møte. Godtgjørelsen har ikke økt i perioden.

Etter aksjeloven § 7-1 er det generalforsamlingen som velger revisor og godkjenner revisors godtgjørelse. KMPG AS har vært gjenvalgt som selskapets revisor tom. 2014. I 2015 ble BDO AS valgt som selskapets revisor. Generalforsamlingen har vedtatt å dekke revisors honorar etter regning. Under problemstillinger knyttet til selskapet har vi sett nærmere på kjøp av revisortjenester, se kapittel 5.6 tjenestekjøp.

Det er ikke utdelt utbytte fra bompengeselskapet. Dette er i samsvar med bompengedokumentens pkt 6.5:

«Det skal ikke utbetales årlig utbytte, men nødvendige midler for tilbakebetaling av aksjekapitalen kan skaffes av Selskapet gjennom innkrevde bompenger. Aksjekapitalen skal kunne tilbakebetales aksjonærene med en sum som er lik innbetalt aksjekapital justert med 80 prosent av endringen i Statistisk sentralbyrås konsumprisindeks, regnet fra aksjekapitalens innbetaling til måneden før Selskapets vedtak om oppløsning.»

Bompengeselskapets vedtekter ligger som et fundament i bunnen av virksomheten, i tillegg til Stortingets vedtak og bompengedokumentet med staten. Selskapet er selv ansvarlig for å utarbeide operative strategier som sikrer resultater og drift i henhold til eiers intensjon med selskapet, altså selskapsstrategier. Det er selskapets styre og administrasjonens oppgave å legge opp en virksomhetsstrategi innenfor rammen som er trukket opp av eierne.¹³ Det vil si at det er styret som i første rekke utarbeider virksomhetsstrategi for hvordan selskapet skal organiseres. Det har ikke vært lagt frem noen saker som omhandler strategi for selskapet til generalforsamlingen i perioden vi har sett på. I styrets årsberetning for 2014, som generalforsamlingen godkjente i mai 2015 står det følgende om selskapets drift:

«Rammene for selskapets drift er lagt i stortingsvedtak og offentligrettslige bestemmelser for øvrig. Selskapet har tilpasset seg disse på en måte som gjør at styret ikke kan se at det foreligger risiko eller usikkerhetsfaktorer i selskapets videre drift henimot en avslutning av innkrevingsperioden.»

Styret vedtok i 2013 å investere i et felles driftsselskap på Agder ved å kjøpe aksjer i Agder Bomdrift AS. Selskapet opplyser at formålet med aksjekjøpet var å videreføre den tidligere avtalte drift av bompengedokumentet i Agder Bomdrift AS, men nå til selvkost og sammen med regionens øvrige bompengeselskap.

Agder Bomdrift AS var heleid av Kristiansand kommune før selskapet ble solgt til de fire bompengeselskapene på Agder. Nye Kristiansand Bompengeselskap AS kjøpte 48 % av aksjene i Agder Bomdrift AS fra Kristiansand kommune i juli 2013 for 1.728.000 kroner, jf. selskapets årsregnskap for 2013. Kristiansand kommune er, og var på tidspunkt for transaksjonen aksjeeier i Nye Kristiansand Bompengeselskap AS.

¹³ Resch-Knudsen, V. Kommunalt eierskap – roller, styring og strategi (2011).

Aksjeloven har bestemmelser som regulerer hvordan avtaler/transaksjoner mellom selskapet og aksjeeiere skal behandles i selskapet. Det foreligger krav om at enkelte avtaler/transaksjoner må godkjennes av generalforsamlingen for å bli bindende for selskapet. Disse krav er tatt inn i aksjelovene for å beskytte kreditorene, samt å sikre likebehandling mellom aksjonærene.

Det er i asl. § 3-8, 1. ledd gitt følgende:

«En avtale mellom selskapet og en aksjeeier, en aksjeeiers morselskap, et styremedlem eller daglig leder er ikke bindende for selskapet uten at avtalen godkjennes av generalforsamlingen hvis selskapets ytelse har en virkelig verdi som utgjør over en tidel av aksjekapitalen på tidspunktet for ervervet eller avhendelsen».

Det følger videre av asl. § 3-8, 1. ledd unntak fra hovedbestemmelsen gitt ovenfor.

«Dette gjelder ikke:

- 1. avtale inngått i samsvar med reglene i § 2-4, jf § 2-6, og § 10-2¹⁴,*
- 2. avtale om lønn og godtgjørelse til daglig leder og avtale som nevnt i § 6-10¹⁵,*
- 3. avtale om overdragelse av verdipapirer til pris i henhold til offentlig kursnotering,*
- 4. avtale som inngås som ledd i selskapets vanlige virksomhet og inneholder pris og andre vilkår som er vanlige for slike avtaler,*
- 5. avtaler der selskapets ytelse har en virkelig verdi som utgjør mindre enn 50.000 kroner og som er godkjent av styret.»*

Det unntak som er relevant å vurdere i sammenheng med selskapets kjøp av aksjer fra Kristiansand kommune er om dette er en avtale som omfattes av punkt 4, som et ledd i selskapets vanlige virksomhet. Unntaket er ment å omfatte avtaler som selskapet har behov for å kunne utøve sin ordinære virksomhet. Det kan legges til grunn at avtaler som omfattes av daglig leders myndighetsområde etter § 6-14 er omfattet av unntaket i nr. 4. I tillegg til at avtalen må være inngått som et ledd i selskapets vanlige virksomhet, må avtalen inneholde «pris og andre vilkår» som er vanlige for slike avtaler.

Selskapet mener at avtalen er å vurdere som et ledd i fortsatt drift av selskapets kjernevirksomhet. Selskapet opplyser at verken prisen for aksjene eller de øvrige vilkår i kjøpsavtalen er uvanlige. Styreleder har opplyst at han er av den oppfatning at daglig leder ikke har myndighet til å inngå en avtale om aksjekjøp på vegne av selskapet.

Selskapets forretningsvirksomhet er å administrere og drive bompengeinnkreving i en avtalt periode i samsvar med Stortingets vedtak og avtaler med Statens vegvesen. Selskapet har som ledd i dette behov for innkrevingstjenester. Det var dette behovet kjøpet av aksjer i Agder Bomdrift AS skulle dekke. Etter vår mening¹⁶ er det ikke en del av den daglige drift å erverve denne type tjenester via kjøp av aksjer. Å innta eierposisjon i et selskap er mer omfattende enn kun å kjøpe tjenester av selskapet. Vi har forståelse for begrunnelsen for å velge en slik løsning (kjøp av aksjer). En ønsker å

¹⁴ asl. § 2-4, og § 2-6 omhandler stiftelse av aksjeselskap. asl. § 10-2 omhandler kapitalforhøyelse.

¹⁵ asl. 6-10 omhandler godtgjørelse til styret.

¹⁶ Kristiansand Revisjonsdistrikt IKS

investere i et selskap som drev til selvkost, da dette ville innebære lavere driftskostnader knyttet til innkreving av bompenger.

Basert på en samlet vurdering er vi av den oppfatning at denne transaksjon ikke omfattes av unntaksbestemmelsene, og burde vært behandlet i samsvar med de regler som er gitt i asl. § 3-8. Det påligger styret å påse at en slik avtale uten vesentlig opphold blir fremlagt for generalforsamlingen. Styret skal da avgi en redegjørelse for hvilke ytelser avtalen gjelder, samt erklære at det selskapet mottar (aksjene) har minst en verdi tilsvarende det avtalte vederlaget. Styrets redegjørelse skal bekreftes av revisor. Styrets redegjørelse skal uten opphold sendes til Foretaksregisteret, dette uavhengig av generalforsamlingens behandling av saken.

Selskapet har ved kjøp av aksjer i Agder Bomdrift AS ikke fulgt de saksbehandlingsregler som er gitt i aksjeloven. Teoretisk sett er da ikke selskapet bundet av avtalen, men da det her har gått så langt tid og begge parter har innrettet seg som om avtalen er bindende, ser ikke vi at dette kan få noen konsekvenser for avtaleinngåelsen. Salget av Agder Bomdrift AS har vært behandlet og godkjent av bystyret i Kristiansand.¹⁷

Formålsbestemmelsene i vedtektene til bompengeselskapet har ingen bestemmelser om aksjekjøp. I formålsparagrafen vises det til at selskapets virksomhet skal skje i samsvar med Stortingets vedtak og avtaler med Statens vegvesen, jf. vedtektenes § 3. I paragraf 8 pkt 6 vises det til at bompengeselskapet har særskilte rettigheter og fordeler i forbindelse med inngått bompenggeavtale med staten. Bompenggeavtalen inneholder en bestemmelse om at det ikke gis anledning til aksjekjøp. Før bompengeselskapet gjennomførte aksjekjøpet i Agder Bomdrift AS var det et møte mellom selskapet (representert ved styreleder og daglig leder) og Vest-Agder fylkeskommune (representert ved fylkesordføreren og regionalsjefen). Selskapet fikk i møte aksept for investeringen i Agder Bomdrift. Ordføreren i Kristiansand kommune var orientert om saken av fylkesordføreren. Aksjekjøpet er forøvrig nærmere redegjort for i kapittel 5.5 finansforvaltning.

Etter kommuneloven skal kontrollutvalget og kommunens revisor varsles og har rett til å være tilstede på selskapets generalforsamling, jf. koml. § 80. Dette gjelder for aksjeselskap der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer, jf. kommuneloven § 80. Kristiansand kontrollutvalg og kommunens revisor har ikke vært varslet om generalforsamlingene før generalforsamlingen i 2015.

4.2 Utøver styret sin myndighet i tråd med lover, regler og vedtekter

Styret har ihht. aksjeloven det overordnede ansvaret for forvaltningen av selskapet. Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten og i nødvendig utstrekning fastsette planer og budsjetter, jf. asl. § 6-12. Styret skal føre tilsyn med den

¹⁷ Kommunen skriver i sitt høringssvar av 10.08.15 at «Kjøpet ved behandling i generalforsamlingen i NKB ville nok fått samme vurdering fra kommunens side og tilsvarende fra fylkeskommunens representant (hvor en hadde forbehold inne om positivt vedtak i fylkesutvalget 12. februar 2013) også selv om de formelle reglene sett ut fra aksjelovens bestemmelser her ikke ser ut til å være oppfylt».

daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig. Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling, og styret plikter å påse at selskapets virksomhet, formuesforvaltning og regnskap er gjenstand for betryggende kontroll. Styret tilsetter daglig leder som står for den daglige ledelsen av virksomheten. Styret kan delegere oppgaver til daglig leder. I henhold til aksjeloven overlates det til selskapet å finne en hensiktsmessig funksjonsdeling mellom styret og daglig leder.

Styret i Nye Kristiansand Bompengeselskap AS består av personer med bakgrunn fra privat næringsliv, offentlig forvaltning og politisk nivå. Alle styremedlemmene antas å ha erfaring med arbeid i styre og/eller utvalg. Det nyvalgte styret ble i 2012 orientert om selskapets virksomhet, som omfattet bompengeselskapets løpende drift, økonomi, finansiering, rekvisisjonsplan fra Statens vegvesen, selskapets vedtekter, avtaler og Stortingets vedtak. Styret ble gjenvalgt i 2014.

Det er ikke tegnet styreansvarsforsikring. Kommunen som eier anbefaler styrene i de kommunale selskaper å tegne styreansvarsforsikring og i følge retningslinjene er denne oppgaven lagt til det enkelte selskap, jf. kommunens eierskapsmelding.

Styret har ikke fastsatt egen styreinstruks. Det er ikke krav om dette i aksjeloven da det ikke er ansatte representert i styret, jf. asl. 6-23. Kommunen forventer at de kommunale selskapene skal utarbeide styreinstruks som beskriver styrets mandat, styremøtenes forretningsorden, saker som skal styrebehandles, saksbehandlingsregler (lovgrunnlag) og informasjon utenom styremøter, jf. kommunens eierskapsmelding.

Selskapet har heller ikke utarbeidet egne etiske retningslinjer. Fylkesordføreren i Vest-Agder viser i egenerklæringen til de etiske retningslinjer vedtatt av bystyret i Kristiansand, men disse gjelder ansatte og folkevalgte i Kristiansand kommune. I kommunens eierskapsmelding gis det anbefaling om at det er styret i de enkelte selskapene som klargjør selskapets verdigrunnlag og etiske retningslinjer.

Det gjennomføres ikke evalueringer av styrets arbeid ut over den gjennomgang av virksomheten som foretas i generalforsamlingen i følge egenerklæringen fra styret. Dette bekreftes av egenerklæringen fra eierrepresentanten. I kommunens retningslinjer anbefales det at styret foretar en egenevaluering hvert år både når det gjelder kompetanse og arbeid, jf. kommunens eierskapsmelding.

Selskapet er omfattet av aksjelovens habilitetskrav og i aksjelovens § 6-27, 1. ledd står det:

«Et styremedlem må ikke delta i behandlingen eller avgjørelser av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del eller for noen nærstående at medlemmet må anses for å ha fremtredende personlig eller økonomiske særinteresser i saken. Det samme gjelder for daglig leder.»

Det kan her også nevnes at i den grad valgte styremedlemmer samtidig er valgt politiker i Kristiansand bystyre, vil forvaltningslovens § 6 (1) bokstav e om habilitet gjelde hvor bystyret behandler saker hvor selskapet er part. Pr. dato sitter ett av styremedlemmene i Kristiansand bystyre, og vil da være omfattet av habilitetsreglene i

forvaltningsloven. Habilitetskravene gjelder imidlertid ikke for medlemmer av generalforsamlingen. Når man sitter i eierorganet blir man ikke inhabil etter fvl. § 6 (1) bokstav e, men man kan etter omstendighetene likevel være inhabil i den grad det foreligger «særegne forhold», jf. fvl. § 6 (2).

Ut fra vår gjennomgang av styreprotokollene kan det tyde på at styret i selskapet er oppmerksom på habilitetskravene. I styreprotokollen fra februar 2013 står det at habilitetsspørsmålet ble drøftet. På dette styremøte vedtok styret å kjøpe aksjer i Agder Bomdrift AS.

Vi har fått oversendt styreprotokoller for perioden 2011 – 2014. Det har vært avholdt to styremøter for årene 2011, 2012 og 2014, og i 2013 har det vært 3 styremøter. Styret har bl.a. behandlet årsregnskap og årsberetning, budsjett/driftsprognose, rekvisisjonsplan fra Statens vegvesen, finansiering/valg av långiver, valg av nestleder i styret, kjøp av aksjer i Agder Bomdrift AS, instruks for daglig leder og forslag til styrehonorar. Styret har i tillegg fått orientering om bl.a. løpende drift og økonomi, Samferdselspakken for Kristiansand, tidsdifferensierte bompenger, utredning om ett bompengeselskap i Vest-Agder, prosjekt i Vegdirektoratet (ny sentralsystemanskaffelse) og vedtekter, avtaler og st.prop.

4.3 Har styret sørget for en forsvarlig forvaltning av selskapet i tråd med lover, regler og vedtekter

Forvaltningen av selskapet hører under styret, og styret plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll, jf. asl. § 6-12. Dersom det er saker som er av uvanlig art eller av stor betydning hører disse under styret og ikke den daglige ledelse, jf. asl. § 6-14.

Styret har på våren behandlet budsjett/driftsprognose for det enkelte år. Rekvisisjonsplan fra Statens vegvesen legges også årlig frem for styret. Styreleder har opplyst at selskapet er bundet av de betalingsrekvisisjoner (på månedsbasis) som Vegdirektoratet i henhold til avtalen sender selskapet hvert år, og som er bestemmende for selskapets løpende økonomi og likviditet. Utbetaling til staten må foretas uavhengig av likviditetssituasjonen for selskapet, og dette innebærer at selskapet i perioder må hente likviditet til disse utbetalinger ved å trekke på lån i Kommunalbanken.

Daglig leder skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt, jf. asl. § 6-14. Styret har vedtatt instruks for daglig leder, og her står det at funksjonen som daglig leder leies inn fra daglig leders arbeidsgiver Vest-Agder fylkeskommune. Etter aksjelovens § 6-15 skal daglig leder minst hver fjerde måned, i møte eller skriftlig gi styret underretning om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling. Daglig leder har orientert styret om løpende drift, økonomi og driftsprognose på styremøtene. I tillegg har styret fått oversendt månedlig trafikkstatistikk.

Bompengeselskapet inngikk kontrakt med Agder Bomdrift AS om å være driftsoperatør i 2009 etter en felles anbudskonkurranse. Styret hadde gjennomgått prosjektplan og utkast til konkurransegrunnlag på forhånd. Valg av driftsoperatør ble

forankret i styret i 2009 (sak 03/09), og avtalen med Agder Bomdrift AS ble signert av styreleder. Kontrakten ble iverksatt fra juli 2010. Styret vedtok å kjøpe aksjer i Agder Bomdrift AS i februar 2013 og i desember 2013 ble driftsavtalen med Agder Bomdrift AS videreført etter såkalt utvidet drift i egenregi. Når det gjelder styrets ansvar og plikter i forhold til aksjeloven § 3-8 vises det til kapitel 4.1. Vi har gjennomgått kjøp av aksjer og driftsavtalen under kapitlene 5.5 finansforvaltning, 5.6 tjenestekjøp og 5.8 utvidet egenregi. Vår vurdering av disse forholdene fremgår av kapitel 5.12.

Bompengeselskapets regnskap blir ført av kommunens regnskapstjeneste og selskapet følger kommunens bankavtale. Avtale om støttetjenester fra Kristiansand er omtalt under kapitel 5.8 utvidet egenregi.

Bompengeselskapet utarbeider ikke strategiplaner. Selskapets oppgaver fremgår av Stortingsproposisjonen som omhandler bompengereordningen samt bompengeavtalen. Det betyr at selskapets strategi er å administrere bompengereordningen og oppfylle forpliktelser i henhold til bompengeavtalen. Som nevnt tidligere har ikke selskapet utarbeidet egne etiske retningslinjer. Selskapet viser imidlertid til bompengeavtalen med Statens vegvesen i egenerklæringen fra styret når det gjelder hvilke etiske retningslinjer som styret forholder seg til.

4.4 Vår vurdering

I denne delen har vi foretatt en vurdering av problemstillingene knyttet til styrende organer.

Generalforsamling

Styret har innkalt aksjonærene til generalforsamlingen i samsvar med reglene for innkalling i aksjeloven § 5-10. De saker som ihht. aksjelovens bestemmelser (§ 5-5) skal behandles på de ordinære generalforsamlingene er behandlet, herunder årsregnskap og årsberetning. Etter aksjeloven § 5-4 skal styreleder og daglig leder være tilstede når generalforsamlingen holdes som møte. Daglig leder har bekreftet at han og styreleder ikke deltok på ordinær generalforsamling i 2014.

Selskapet investerte i et felles driftsselskap på Agder, Agder Bomdrift AS etter vedtak i styret. Styret har ikke lagt frem avtalen mellom selskapet og aksjeeier Kristiansand kommune om kjøp av aksjer i Agder Bomdrift AS for godkjenning i generalforsamlingen. Vedtektene til selskapet sier at selskapets virksomhet skal skje i samsvar med Stortingets vedtak og avtaler med Statens vegvesen. Bompengeavtalen sier at selskapet ikke gis anledning til aksjekjøp. Fylkesordføreren i Vest-Agder fylkeskommune og Kristiansands ordfører var muntlig orientert om kjøp av aksjene i Agder Bomdrift AS. Etter vår vurdering skulle kjøp av aksjer i Agder Bomdrift AS vært gjennom behandling i generalforsamlingen både med bakgrunn i aksjelovens bestemmelser i § 3-8, 1. ledd og selskapets vedtekter.

Etter kommuneloven § 80 skal kontrollutvalget og kommunens revisor varsles, og har rett til å være tilstede på selskapets generalforsamling. Dette har ikke skjedd i perioden 2011 tom 2014. Kontrollutvalget og kommunens revisor ble varslet om generalforsamlingen i mai 2015.

Styret

Vi har ingen særskilte kommentarer til den formelle styringen av selskapet, ut over at styret ikke har sørget for at det ble utarbeidet en redegjørelse for avtalen om kjøp av aksjer i driftsselskapet i samsvar med asl. § 3-8, og at avtalen ikke ble lagt frem for generalforsamlingen. Styret har etter vår vurdering sørget for en forsvarlig forvaltning av selskapet (eierinteressene). Vårt inntrykk er at saker og orienteringer som legges frem for styret, gir styret et godt styringsgrunnlag og bidrar til at styret holdes informert om den daglige driften av selskapet. Hvorvidt to styremøter i året er tilstrekkelig for å ivareta styrets ansvar med å holde seg orientert om selskapets virksomhet, overlater vi til styret selv å vurdere. Etter aksjeloven skal styret enten i møte eller skriftlig informeres av daglig leder om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling hver fjerde måned, jf. asl. § 6-15.

Styret for et selskap har ansvar for at driften organiseres på en forsvarlig og effektiv måte, og som styremedlem påtar man seg også et stort ansvar i forbindelse med forvaltningen av selskapets midler og eiendeler. Det er etter vår vurdering svært viktig at det enkelte styremedlem innehar god kompetanse om sitt ansvar som styremedlem generelt og om selskapets drift spesielt. Dette vil særlig gjelde dersom nye medlemmer blir valgt inn i styret. Vi anbefaler at styret foretar en skriftlig egenvurdering av styrets arbeid.

Det er ikke tegnet styreansvarsforsikring, og vi anbefaler derfor selskapet å tegne styreforsikring i samsvar med kommunens retningslinjer. Vi anbefaler også at det utarbeides en styreinstruks selv om det ikke formelt er krav til det.

Styret synes å være oppmerksom på habilitetskravene. Habilitetsspørsmålet ble drøftet på samme møte som styret vedtok å kjøpe aksjer i Agder Bomdrift AS. Når det gjelder investering i et felles driftsselskap på Agder vises det til kapittel 5.

Vi har ved vår gjennomgang ikke avdekket forhold som tilsier manglende overholdelse av avtalemessige forpliktelser. Vi kjenner heller ikke til at selskapet har uoppgjorte krav til offentlige instanser.

5. PROBLEMSTILLINGER KNYTTET TIL SELSKAPET

I dette kapitlet har vi sett på selskapets årsregnskap, drift av bomstasjoner, finansforvaltning herunder valg av långiver og kjøp av aksjer i Agder Bomdrift AS, tjenestekjøp, utvidet egenregi herunder den nye driftsavtalen med Agder Bomdrift, samfunnsansvar og framtidsutsikter.

5.1 Selskapets årsregnskap og økonomisk utvikling

Nye Kristiansand Bompengeselskap AS avlegger regnskap etter regnskapsloven og god regnskapsskikk. Vi har sett på selskapets årsregnskap for de siste 4 årene. Nedenfor følger en oversikt over selskapets driftsinntekter og driftskostnader.

Driftsinntekter	2011	2012	2013	2014
Passeringsinntekter	235 381 812	232 460 384	233 561 072	233 723 169
Annen inntekt	-	15 124 866	13 894 654	10 357 489
SUM	235 381 812	247 585 250	247 455 726	244 080 658

Driftsinntekter bompenger (passeringsinntekter) har ligget relativt stabilt beløpsmessig de siste årene. Selskapet startet innkreving av bompenger 1. juli 2010 med det eksisterende innkrevingsutstyret. Nytt helautomatisk innkrevingsutstyr ble satt i drift fra januar 2011. Fra september 2013 ble tidsdifferensiert bomsatser innført i bomringen og takstregulativet ble endret. Annen inntekt består av tilleggsavgifter, utstedergodtgjørelse og diverse inntekter.

Driftskostnader	2011	2012	2013	2014
Totale driftskostnader	236 280 005	245 213 302	243 490 753	240 206 300
hvorav avskr. innkrevingsretten *	216 307 910	219 179 112	218 611 515	211 081 803
SUM	236 280 005	245 213 302	243 490 753	240 206 300

*Tilsvarende periodens netto inntekter

Totale driftskostnader har ligget relativt stabilt beløpsmessig de siste årene. Driftskostnader, fratrasket overføring til Statens vegvesen har økt fra i underkant av 20 mill. kroner til 29 mill. kroner i perioden. Bompengeselskapet har regnskapsført netto tap på fordringer på 3,6 mill. kroner i 2011, 9,7 mill. kroner i 2012, 5,5 mill. kroner i 2013 og 9,0 mill. kroner i 2014. Til sammen utgjør dette 27,8 mill. kroner. Det er både norske og utenlandske bilister som ikke gjør opp for seg i bommen. I følge daglig leder sendes utestående krav til inkasso, men det foretas normalt ikke tvangsutlegg. Dette avhenger av størrelsen på kravet og om det er verdier å ta utlegg i. Daglig leder viser til at en manglende passering på 21 kroner som sendes til inkasso vil utgjøre ca kr 3-400 kroner inkl. gebyr. Regjeringen har innført en ordning der kjøretøy over 3,5 tonn skal ha bombrikke og dette omfatter både norske og utenlandske kjøretøy. Forskrift om obligatorisk brikke for tunge kjøretøy i næring over 3,5 tonn ble vedtatt i oktober 2014 og ordningen trådte i kraft fra og med 1. januar 2015.

Bompengeselskapet har de fire siste årene hatt et lite regnskapsmessig overskudd, tilsvarende avtalt avkastning på aksjekapitalen, se kap. 4.1. Selskapet har en egenkapital på i overkant av 114.000 kroner ved utgangen av 2014, som består av aksjekapital på 100.000 kroner og annen egenkapital. Vi har valgt å foreta en analyse av regnskapet selv om bompengeselskapet ikke driver næring.

I en analyse av regnskapet kan det være naturlig å se på følgende nøkkeltall:

Tall i 1000 kroner	2013	2014	
Driftsinntekter	247 455 726	244 080 658	
Driftskostnader	24 879 238	29 124 497	
Overføring til Statens vegvesen	218 611 515	211 081 803	
Årsresultat	1 817	1 658	
Egenkapital	112 382	114 040	
Egenkapitalandel	0,03 %	0,04 %	[samlet EK/gjeld & EK]
Resultatgrad	1,8 %	1,9 %	[driftsresultat*finansinnt/sum driftsinnt]
Likviditetsgrad I	0,3	0,3	[sum omløpsmidler/sum korts.gjeld]

Bompengeselskapets eiendeler utgjør 287,5 mill. kroner, hvorav «aktivert innkrevingsrett bompenger» utgjør 244 mill. kroner i 2014. Langsiktig gjeld er 180 mill. kroner og kortsiktig gjeld er 107 mill. kroner pr. 31.12.2014. Av kortsiktig gjeld utgjør forskudd fra kunder 96,6 mill. kroner.

Styreleder har i sitt notat som gjelder egenerklæringsskjemaet omtalt utfordringer for likviditeten med følgende:

«Utbetalingene til Staten må foretas uavhengig av likviditetssituasjonen for selskapet. Dette innebærer i perioder at selskapet må hente likviditet til disse utbetalinger ved å trekke på lån i Kommunalbanken. Selskapet har låne-/trekkavtale på inntil kr 550.000.000, og med 2,25 % rente p.a. av trukket beløp.»

Av årsberetningen for 2014 kommer det frem at bompengeselskapet hittil (2007 – 2014) har utbetalt totalt 1.208 mill. kroner til Statens vegvesen til planlegging og bygging av vei.

5.2 Driftskostnader knyttet til bompengeinnkrevingen

Sentrale mål for innkreving av bompenger er at den skal skje med minst mulig ulempe for trafikantene, lavest mulig kostnader og høyest mulig inntjening.¹⁸

Kristiansand hadde totalt 20,3 mill. passeringer i følge årsregnskapet for 2012. Nord-Jæren hadde 42,9 mill. passeringer og Trondheim hadde 38,5 mill. passeringer.¹⁹ Både Stavanger og Trondheim har flere innbyggere enn Kristiansand.

¹⁸ Viser til sammendraget til Riksrevisjonens undersøkning av bompengeforvaltninga. Dokument 3:5 (2012-2013).

¹⁹ Nettavisen «Se hvor mye bompenger som kastes bort på ingenting» fra 29.10.13.

Statens vegvesen har beregnet gjennomsnittlig andel driftskostnader (i prosent av driftsinntekter) for bompengeselskapene i Norge til 10,9 % for 2012.²⁰ Nye Kristiansand Bompengeselskaps andel ligger litt under landsgjennomsnittet med 10,6 % i 2012. Nord-Jæren Bompengeselskap AS andel driftskostnader var 6 % og Trøndelag Bomveiselskap var 10 %. Bergen Bompengeselskap har derimot 13,2 %. I 2013 utgjør selskapets andel driftskostnader 10,6 %, som er likt med gjennomsnittet for bompengeselskapene i landet. For 2014 utgjør selskapets driftskostnadsandel 12,4 %, som er en økning på 1,8 % fra året før.

Det kan også foretas sammenligning av innkrevingskostnader pr. passering. Bomringen i Kristiansand hadde 1,2 kroner pr. passering både i 2012 og 2013. Vi har valgt å se på tall fra andre bomringer, som er; Oslo 2,8 kroner, Bergen 1,3 kroner, Trondheim 0,7 kroner og Tønsberg 1,1 kroner.²¹ Bomringen på Nord-Jæren hadde 0,7 kroner pr. passering.²² Gjennomsnittlig driftskostnader pr. passering for bompengeselskapene i landet var 1,7 kroner i 2012 og 1,8 kroner i 2013.²³ I 2014 økte selskapets innkrevingskostnader til 1,4 kroner pr. passering.

Riksrevisjonens undersøkelse av bompengeforvaltningen for perioden 2002-2011²⁴ viser at målet om at bompengeinnkrevingen skal skje med lavest mulig kostnader, ikke er realisert. De viser til at i 2011 utgjorde driftskostnadene i bompengeselskapene 12,5 % av bompengeinntektene. Riksrevisjonen påpeker at driftskostnadene kunne ha vært redusert med en mer effektiv innkreving. Undersøkelsen påviste følgende:

- Selskapene har betydelige utgifter knyttet til bildebehandling for kjøretøy som passer uten gyldig brikke.
- Selskapene har store tap på fordringer som følge av at trafikanter ikke betaler for passeringer i automatiske anlegg eller ikke betaler for utskrevet tilleggsavgift.
- Mangler ved det felles sentrale datasystemet (sentralsystemet) for innkreving av bompenger har medført høye driftskostnader for selskapene.
- Ordninger som er etablert for å sikre innkreving fra utenlandske trafikanter er kostbare.

Riksrevisjonens anbefaling til Samferdselsdepartementet og Statens vegvesen er at de bør sette i verk tiltak for å sikre en mer effektiv innkreving av bompenger.

5.3 Tilbakemelding fra revisor – revisors beretning og nummererte brev

Årsregnskapet er revidert av ekstern revisor og det er avgitt ren beretning for årene 2011 tom. 2014. Dvs. at årsregnskapene er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og

²⁰ Andel driftskostnader beregnes på bakgrunn av driftskostnader med fratrekk av avskrivning innkrevingsretten sett opp mot driftsinntekter bompenger. Evt. andre inntekter er ikke medtatt her.

²¹ Aftenposten «Oslo-bomringen er dyrest i drift» fra 20.09.11.

²² Rogaland Revisjon IKS selskapskontroll av Nord Jæren Bompengeselskap AS, oktober 2011.

²³ Statens vegvesen rapport om bompengeselskapenes drift i 2013 og status på tiltak innenfor bompengeforvaltningen.

²⁴ Riksrevisjonens undersøkelse av bompengeforvaltninga. Dokument 3:5 (2012-2013)

gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til selskapet. Revisor har bekreftet at de ikke har sendt nummererte brev til selskapet eller sendt brev til selskapets styre vedrørende forhold av betydning for årsregnskapet. Selskapets revisor har således ikke avdekket og påpekt alvorlige mangler relatert til lover, regler og vedtekter.

5.4 Drift av bomstasjoner og rapportering

Det er pr. dato 5 bomstasjoner i Kristiansand. Alle er ubemannede. Det foretas betaling når en kjører i retning mot sentrum av Kristiansand. Betaling kan foretas på 4 måter. Disse er AutoPass-brikke (forskudds- eller etterskuddsbetaling), internett (innen 14 dager) faktura i posten og kontant (betaling på service-stasjoner/bensinstasjoner innen 3 virkedager etter passering). Det er ikke lenger kontantbetaling ved selve bomstasjonene.

Det skal betales bompenger ved alle bomstasjoner. Dersom en har AutoPass-brikke betales det kun for en passering, dersom flere bomstasjoner passerer i løpet av en time. Dersom en ikke har AutoPass-brikke må det betales for alle bomstasjonene som passerer. Med AutoPass-avtale betales det maksimalt for 50 passeringer pr. bil, pr. kalendermåned i bomringen i Kristiansand.

Tilleggsavgift

Dersom bompenger ikke betales pålegges det en tilleggsavgift på 300 kroner. Denne økes til 450 kroner dersom heller ikke denne betales. Satsene fremgår av punkt 5.1 i takstretningslinjer for bompengeprojekter på offentlig veg.²⁵ Dersom avgiften fortsatt ikke er betalt innen ytterligere 3 uker, så sender selskapet varsel om inkasso.

Driftsavtalen

Det er Agder Bomdrift AS som ivaretar driftsfunksjonen for bompengeselskapet. Den første avtalen mellom Nye Kristiansand Bompengeselskap AS og Agder Bomdrift AS var på 3 år, med opsjon på 1 år. Avtalen gjaldt fra 1. juli 2010 og frem til ny driftsavtale ble inngått i desember 2013. For driftstjenester i bomringen i Kristiansand var det inngått en fastpris og et beløp på oppstartskostnader i perioden 2010 – 2013.

Driftsavtalen ble videreført etter 1. juli 2013.²⁶ Fra det tidspunktet eide Nye Kristiansand Bompengeselskap AS 48 % av aksjene i Agder Bomdrift AS. Kostnadsfordelingen mellom eierne (bompengeselskapene) fastsettes av styret i Agder Bomdrift AS med utgangspunkt i faktiske kostnader, dvs. basert på et selvkost-prinsipp. Bompengeselskapet vurderer at kjøp av driftstjenester fra Agder Bomdrift AS faller under reglene for såkalt utvidet egenregi. Dette vil bli nærmere drøftet under kapitlet om utvidet egenregi.

Driftsavtalen omfatter drift av bomstasjoner, kundeservice, administrative oppgaver og samordnet betaling (AutoPass). Drift av bomstasjoner omfatter bl.a. overvåking av systemet, følge opp service og vedlikehold av innkrevingssystemet og hånd-

²⁵ Statens vegvesen: Takstretningslinjer for bompengeprojekter på offentlig veg (R 702).

²⁶ Ny driftsavtale er signert 5. desember 2013. Avtalen gjelder mellom Agder Bomdrift AS og selskapene Nye Kristiansand Bompengeselskap AS, Aust-Agder Vegfinans AS, Lister Bompengeselskap AS, Setesdal Vegfinans AS.

tering av feilmeldinger. Kundebehandling omfatter all kundebehandling inkl. å administrere brikker, drifte websider, fakturering, oppfølging av kravene og klagebehandling. Driftsselskapet skal utarbeide månedlige rapporter (trafikkstatistikk, omsetning, antall behandlede bilder, antall utstedte tilleggsavgifter, økonomisk oversikt mv) på vegne av bompengeselskapet.

5.5 Finansforvaltning – pengeplassering og langsiktig gjeld

I henhold til bompengeavtalen skal selskapet forvalte innkasserte bompenger og gjeld på best mulig måte i samsvar med avtalens innhold. Selskapets midler skal kun plasseres i bankinnskudd og/eller papirer som er utstedt eller garantert av stat, kommuner eller fylker, dersom ikke Samferdselsdepartementet bestemmer noe annet.

Selskapets plassering av midler

Bompengeselskapet har plassert sine midler i bankinnskudd hos Nordea som en del av kommunens bankavtale. Selskapets bankinnskudd var 6,6 mill. kroner ved utgangen av 2014.

Langsiktig gjeld

Bompengeselskapets gjeld til Kommunalbanken Norge er på 180 mill. kroner pr. 31.12.14. Rammen for dette lånet er 550 mill. kroner. Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune har garantert med 50 % hver. Renten er flytende og den var 2,25 % pr. 31.12. både i 2013 og 2014. Gjennomsnittlig effektiv lånerente for bompengeselskapene i landet var 2,77 % pr. 31.12.13.²⁷ All gjeld skal i sin helhet tilbakebetales før innkrevingstiden avsluttes, som antas å være innen 5 år, jf. note 7 i regnskapet for 2014.

Styret behandlet sak om finansiering og valg av långiver i april 2011. Som grunnlag for saken hadde daglig leder innhentet tilbud på finansiering fra 3 långivere, Kommunalbanken, Nordea og DnB og diskutert betingelser for utlån fra Vest-Agder fylkeskommune med administrasjonen. Styret fattet vedtak om at det inngås avtale med Kommunalbanken som en midlertidig ordning ut 2011. Finansiering fra og med 2012 skulle være avklart i forhold til eventuelle anbudskrav, og at en anbudsrunde måtte være gjennomført før 31.12.2011. Neste gang styret behandlet sak om finansiering og valg av långiver var i september 2011. I saksfremlegget vises det til at det kun er to reelle tilbydere i markedet, Kommunalbanken og KLP Kommunekreditt. Styret fattet følgende vedtak:

«Styret viser til saksutredning av 15.09.11. Det er ennå usikkerhet om antatt trekkbehov/kredittramme for 2012. Derfor ønsker styret på det nåværende tidspunkt at kredittgiver inntil videre velges i lukket konkurranse mellom de p.t. to mest aktuelle tilbydere i det norske marked, nemlig Kommunalbanken og KLP Kommunekreditt. Dette gjøres ved at det innhentes tilbud fra KLP Kommunekreditt som er sammenlignbart med de nå gjeldende vilkår i Kommunalbanken. Styret vil komme tilbake til saken dersom det viser seg å være grunnlag for en bredere konkurranseutsetting.»

²⁷ Statens vegvesen rapport om bompengeselskapenes drift i 2013 og status på tiltak innenfor bompengeforvaltningen.

Daglig leder innhentet tilbud fra KLP Kommunekreditt og informerte styret i november 2011 om følgende:

«De indikerte betingelsene er dårligere enn i tilbudet fra Kommunalbanken, og vi kommer inntil videre til å trekke på lånet i Kommunalbanken».

Kontrakter om finansielle tjenester, herunder forsikring, bank- og investerings-tjenester, er etter hovedregelen omfattet av anskaffelsesregelverket. Det er unntak for finansielle tjenester i forbindelse med emisjon, kjøp, salg og overdragelser av verdi-papirer eller andre finansielle instrumenter. Når det gjelder vanlige banktjenester, som for eksempel låneopptak må anskaffelsesregelverket følges, jf. veileder til reglene om offentlige anskaffelser.

Grunnleggende krav i følge lov om offentlige anskaffelser § 5:

- o God forretningsskikk (ingen forskjellsbehandling)
- o Basert på konkurranse (unngå direktehandel og ikke ekskluder aktuelle tilbydere)
- o Objektive, forutseende og ikke-diskriminerende kriterier

Lånekontrakter er en prioritert tjeneste, en finansiell tjeneste som omfattes av lov og forskrift om offentlige anskaffelser, jf. vedlegg 5 til forskriften. Det som er anskaffelsens verdi og som vil være avgjørende for valg av anskaffelsesprosedyren, er rentekostnad, gebyrer, provisjoner og andre former for vederlag som påløper i kontraktsperioden, jf. FOA § 2-3 (13) bokstav b. Kontrakter med verdi over 500.000 kroner eks. mva. skal kunngjøres som konkurranse i kunngjøringsbasen Doffin.no. Kontrakter med verdi over 1.600.000 kroner eks. mva skal i tillegg til å kunngjøres i Doffin.no også kunngjøres i EØS-området kunngjøringsdatabasen TED.²⁸

Det er også krav om at oppdragsgivere skal føre protokoll for anskaffelser som overstiger 100.000 kroner ekskl. mva. Protokollen skal beskrive alle vesentlige forhold og viktige beslutninger gjennom hele anskaffelsesprosessen, jf. FOA § 3-2. Videre skal protokollen minst omfatte opplysninger som fremgår av forskriftens vedlegg 3 eller 4. Ved anskaffelser som overstiger 500.000 kroner ekskl. mva. skal protokollen inneholde opplysninger som fremgår av vedlegg 4.

Opptak av lån i Nye Kristiansand Bompengeselskap AS har ikke vært kunngjort i Doffin eller databasen TED. Det er heller ikke utarbeidet anskaffelsesprotokoll. I 2011 var rentekostnaden i overkant av 50.000 kroner, men økte til i underkant av 3 mill. kroner året etter. I 2014 var rentekostnaden 4,7 mill. kroner.²⁹ Det er anslått verdi på kunngjøringstidspunktet, som skal legges til grunn for hvilken type anskaffelsesprosedyre som skal følges.

Aksjekjøp i Agder Bomdrift AS

Bompengeselskapet eier 48 % av aksjene i Agder Bomdrift AS og aksjeposten er bokført med 1.728.000 kroner i selskapets balanse pr. 31.12.14. Det er opplyst i noten at selskapet kjøpte aksjer i Agder Bomdrift AS den 01.07.13. Øvrige eiere av Agder

²⁸ Terskelverdi i 2011. Den er nå redusert til kr 1.550.000.

²⁹ Opplysning om rentekostnaden er hentet fra årsregnskapene for 2011 - 2014.

Bomdrift AS er Aust-Agder Vegfinans AS (40 %) og Lister Bompengeselskap AS (12 %). Setesdal Vegfinans AS eide tidligere 2 % av aksjene, som ble overtatt av Aust-Agder Vegfinans AS.

Proessen for bompengeselskapene på Agder mht. kjøp av aksjene i Agder Bomdrift AS startet høsten 2012, og endte med at de i fellesskap kjøpte aksjene sommeren 2013. Selskapene rettet en henvendelse til Kristiansand kommune som eier av Agder Bomdrift AS, og det ble gjennomført forhandlinger i desember 2012. Bystyret aksepterte i mars 2013 det fremlagte budet fra de fire bompengeselskapene for alle aksjene i Agder Bomdrift AS på 3,6 mill. kroner pluss all egenkapital i selskapet på overtagelsesdatoen (sak 36/13). I saken trekkes det frem at bompengeselskapene har tre alternativer, som er å utlyse kontraktene til konkurranse, etablere et nytt driftsselskap eller kjøpe Agder Bomdrift AS. Samtidig som forhandlingen om kjøp av Agder Bomdrift AS pågikk, var bompengeselskapene i dialog med Statens vegvesen med hensyn til kjøp av aksjene. Bakgrunn for dette var at selskapet ikke gis anledning til aksjekjøp, jf. pkt 6.2 i bompengeavtalen. Bompengeselskapet mottok 2 positive tilbakemeldinger fra Statens vegvesen. Den første positive tilbakemelding mottok selskapet i e-post av 25.09.12 hvor det bl.a. står:

«Forbudet i avtalen gjelder i første rekke generell aksjehandel og børsakrobatikk. At selskap går sammen i spleiselag for å etablere driftsoperatør eller administrasjons-selskap er neppe det en mente å forhindre med aksjeforbudet.»

Den andre positive tilbakemelding mottok selskapet i e-post av 17.12.12:

«Snakket med N.N i Vegdirektoratet, og han sa at vi ikke har noen formell myndighet i forbindelse med kontrakt om eventuelt kjøp av Agder Bomdrift. Så konklusjonen er at dette kan dere styre selv. Men vi kan gjerne få forslaget til kontrakt til orientering».

Styret behandlet sak om kjøp av aksjer i Agder Bomdrift AS i møte 8. februar 2013. I et notat av desember 2012 står det at Statens vegvesen er blitt forespurt om et slikt eventuelt aksjekjøp, og har tilbakemeldt at man ikke har innvendinger mot dette. Styret fattet følgende vedtak:

«Styret har drøftet sak om kjøp av aksjer i Agder Bomdrift AS. Styret vedtok å kjøpe inntil 60 % av aksjene i Agder Bomdrift AS til avtalt pris. Det tas forbehold om positiv behandling i fylkesutvalget 12.02. Styreleder og daglig leder får fullmakt til å slutføre nødvendige avtaler med selger og med øvrige kjøpere. Nominering av nytt styre-medlem kommer styret tilbake til.»

På styremøte 20. mars samme år ble det gitt en orientering om sak vedrørende kjøp av aksjer i Agder Bomdrift AS. I etterkant av styremøtet i mars mottok bompengeselskapene på Agder brev fra Statens vegvesen datert 22.03.13, hvor det står følgende:

«Statens vegvesen beklager den situasjonen bompengeselskapene har kommet i i forbindelse med at vi tidligere vurderte at det ikke var noe i veien for å inngå en avtale om kjøp av Agder Bomdrift AS. Underveis har det åpenbart vært misforståelser om hva som er mulig å gjøre i henhold til bompengeavtalen. Det faktum at det i avtalen

står at bompengeselskapene ikke kan eie aksjer, uansett type, er nå fastlagt. Vi er innstilt på å finne en god løsning, og vil gjerne stille opp når det er ønskelig.»

Ass.fylkesrådmann i Aust-Agder sendte i mai 2013 en henvendelse til Statens vegvesen på vegne av begge fylkeskommunene vedrørende forutsetninger for kjøp av Agder Bomdrift AS. Her trekkes det frem at de nye signaler som de fikk i brev 22. mars og i møte den 10. april 2013, har satt bompengeselskapene i en vanskelig situasjon. Det var derfor ønskelig for fylkeskommunene å få bekreftet Statens vegvesen sitt syn på aktuelle problemstillinger i forbindelse med kjøp av Agder Bomdrift AS. Dette omfattet finansiering av aksjekjøp, finansiering av nødvendig arbeidskapital og drift av bompengeneinnkreving i egenregi. Statens vegvesen besvarte henvendelsen 27.05.13, og hadde disse bemerkninger:

«Finansiering av aksjekjøp. Aksjekjøp kan generelt ikke finansieres av bompengemidler, eller ved lån som betjenes av bompengemidler. Bompenger kan etter veglovens § 27 benyttes til alle tiltak som vegloven hjemler. Aksjekjøp er ikke blant disse tiltakene. Veglovens begrensning vedrørende bruk av bompenger er videreført i bompengeavtalens pkt 6.2.

Finansiering av arbeidskapital. Spørsmålet synes å gjelde ansvar for dekning av driftskostnader. Slike kostnader kan i henhold til bompengeavtalens pkt. 2.3 dekkes av bompengemidler. Dette vil gjelde enten drift utføres i egenregi eller settes bort til særskilt driftsenhet.

Nærmere om aksjeforbudet. Forbudet er ment å forhindre børsspekulasjon og plassering av bompengemidler i usikre papirer. Aksjeforbudet har derimot ikke vært ansett som et rettslig hinder mot eierskap av aksjeposter eller andre eierandeler i selskaper som kun utfører forretningsførsel eller drift for selskapet/selskapene som eier aksjene.

Bruk av Agder Bomdrift. Statens vegvesen har innsigelser mot bruk av Agder Bomdrift som driftsselskap for bompengeselskapene dersom anskaffelse av driftsselskapet finansieres av bompengemidler eller av lån som betjenes av bompengemidler. Annen finansiering, eksempelvis ved forhøyet innskudd av aksjekapital fra bompengeselskapenes eiere, medfører ikke bruk av bompenger, og Statens vegvesen vil således ikke ha merknader til dette.»

Lister Bompengeselskap AS og Nye Kristiansand Bompengeselskap hadde et møte med fylkesordføreren og regionalsjefen i Vest-Agder fylkeskommune i juni 2013 angående bompengeselskapenes kjøp av Agder Bomdrift AS. I notatet fra møte fremkommer det at når det gjelder finansiering bør selskapene holde seg til det svar Statens vegvesen³⁰ gav skriftlig ved to anledninger i 2012, når kjøpet av Agder Bomdrift AS ble planlagt. Fylkesordføreren konkluderte med at bompengeselskapene i Vest-Agder kunne kjøpe Agder Bomdrift AS og finansiere kjøpet med bompengeselskapenes egne midler. Han opplyste at dette var drøftet med Kristiansands ordfører. Dermed ble overtakelsen av Agder Bomdrift AS gjennomført som planlagt.

³⁰ Statens vegvesen henviser til Vegdirektoratet i sine skriftlige tilbakemeldinger til selskapet.

Det ble utarbeidet nye vedtekter for Agder Bomdrift AS og inngått en aksjonæravtale mellom aksjonærene i selskapet den 28.06.13. Selskapet har ikke fått noen tilbakemelding fra direktoratets side etter aksjekjøpet i Agder Bomdrift AS. Selskapet har sendt årsregnskapet for 2013 til Vegdirektoratet, hvor det fremkommer at de har en aksjepost i Agder Bomdrift AS. Selskapet har heller ikke fått noen tilbakemelding fra direktoratet på aksjekjøpet etter at årsregnskapet ble oversendt.

I Vegdirektoratets rapport til Samferdselsdepartementet om bompengeselskapenes drift i 2013 og status på tiltak innenfor bompengeforvaltningen er ikke aksjekjøpet i Agder Bomdrift AS kommentert. Statens vegvesen Region Sør har opplyst at de sender en rapport pr. bompengeselskap til Vegdirektoratet som danner grunnlag for (sammen med rapporter fra andre regioner i landet) Vegdirektoratets rapport til Samferdselsdepartementet. Vi har bedt om innsyn hos Vegdirektoratet i rapporten som gjelder Nye Kristiansand Bompengeselskap AS for 2013 og et notat datert 17.09.13, som er utarbeidet av Statens vegvesen Region Sør. Vegdirektoratet har i e-post av 06.01.15 informert oss om at de ikke har funnet å kunne praktisere meroffentlighet og at det ikke gis innsyn. Vegdirektoratet har pr. 18.09.15, så langt vi kjenner til ikke konkludert på om et aksjekjøp i et driftsselskap kan finansieres med bompengemidler.

5.6 Tjenestekjøp

Tidligere i rapporten har vi redegjort for at Nye Kristiansand Bompengeselskap AS er omfattet av anskaffelsesregelverket. Vi vil i dette kapitlet gå gjennom bompengeselskapets tjenestekjøp når det gjelder driftsavtalen med Agder Bomdrift AS og kjøp av revisjonstjenester.

Riksrevisjonen hadde en undersøkning av bompengeforvaltningen på landsbasis i 2012.³¹ Ett av hovedfunnene, som gjaldt perioden 2002-2011, var at det er vesentlige mangler knyttet til konkurranseutsetting ved selskapene sine innkjøp av driftsoperatør. Nye Kristiansand Bompengeselskap AS var ikke omfattet av undersøkelsen.

Driftsavtale med Agder Bomdrift AS

Statens vegvesen kunngjorde på vegne av syv ulike bompengeselskap 9. mai 2007 en åpen anbudskonkurranse for anskaffelse av driftstjenester for syv bompengelanlegg. Nye Kristiansand Bompengeselskap AS var oppdragsgiver for et av disse bompengelanleggene. Denne konkurransen ble avlyst etter anbefaling fra Statens vegvesen etter at driftsleverandør var valgt, men før det var inngått kontrakt. Årsakene til avlysningen var at det var uklart når Stortinget fikk Samferdselspakke 1 for Kristiansand til endelig behandling, og at Statens vegvesen ønsket å endre innkrevingsløsningen for bompenger rundt Kristiansand.³²

Nye Kristiansand Bompengeselskap AS ble innklaget til KOFA av valgte leverandør 27.06.08. Klagenemndas avgjørelse av 24.11.08:

³¹ Riksrevisjonens undersøkning av bompengeforvaltninga. Dokument 3:5 (2012-2013)

³² Iflg KOFA-sak 2008/113 var det på rene at det var tilbudene på drift av det gamle systemet som ble evaluert. Det var først etter at innklagede (bompengeselskapet) mottok brevet fra Statens vegvesen av 26.05.08 at innklagede fikk klarlagt at man skulle gå for en løsning med automatisk innkreving.

«Innklagede gjennomførte en anbudskonkurranse for anskaffelse av driftstjenester for bompengeanlegg. Etter kontraktstildeling avlyste innklagede konkurransen. Klagenemnda fant av avlysingen var saklig begrunnet, og at vilkårene for erstatning for den negative kontraktsinteresse for klager ikke kunne anses oppfylt.»

Ny anbudskonkurranse

Det ble gjennomført en ny felles anbudskonkurranse for drift av E18 Aust-Agder, RV. 9 Setesdalsvegen og Bomringen i Kristiansand. Konkurranses grunnlaget er utformet for anskaffelsesprosedyren «konkurranse med forhandling», med hjemmel i forskrift om offentlige anskaffelser, § 5-1. Konkurransen gjelder anskaffelse av uprioriterte tjenester over EØS/WTO-terskelverdiene. Det betyr at det er anskaffelsesforskriftens del I og del II som kommer til anvendelse.

Kunngjøringen ble offentliggjort i Doffin 20. november 2008, med tilbudsfrist 12. januar 2009. Det var tre selskaper som leverte inn tilbud innen fristen, og ett selskap som leverte inn tilbud for seint. Det ble gjennomført forhandlinger med de tre tilbyderne. Vegdirektoratet førte møtereferat fra forhandlingsmøtene. I tilbudsevalueringen ble kvalifikasjonskriteriene vurdert. Ved vurdering av det økonomisk mest fordelaktige tilbudet ble følgende tildelingskriterier lagt til grunn:

1. Pris for gjennomføring av oppdraget
2. Beskrivelse av gjennomføring av oppdraget
3. Totalkompetanse

Tilbudene ble vurdert i forhold til kriteriene, og Agder Bomdrift AS ble innstilt som leverandør av driftstjenester for bomringen i Kristiansand. Bompengeselskapet inngikk kontrakt med Agder Bomdrift AS om å være driftsoperatør fra 1. juli 2010. Dette var tidspunktet for oppstart av ordinær drift i Nye Kristiansand Bompengeselskap AS. Avtalen gjaldt for 3 år, med opsjon på 1 år.

Statens vegvesen har utarbeidet en evalueringsrapport av anbudsproessen, som beskriver hvordan anskaffelsesprosessen ble gjennomført.³³

Kjøp av revisjonstjenester

BDO Nordaudit Salvesen AS ble valgt som selskapets revisor da Nye Kristiansand Bompengeselskap AS ble stiftet i 2007.³⁴ Vedkommende revisor hadde også vært revisor for det gamle Kristiansand Bompengeselskap AS. KPMG AS overtok som revisor for bompengeselskapet fra høsten 2009, og fra samme tidspunkt overtok de alle ansatte ved BDO Nordaudits kontor i Kristiansand. Anskaffelsen av revisortjenester har vært gjennomført som «kjøp uten konkurranse». For perioden 2011 tom. 2014 er det kostnadsført hhv. ca. 90.000 kroner, 80.000 kroner, 105.000 kroner og 84.000 kroner i godtgjørelse til revisor, fordelt på revisjon og bistand.

Det er da ikke krav til kunngjøring i Doffin så lenge anskaffelsen er under 500.000 kroner, men det bør innhentes tilbud fra minimum to til tre leverandører og føres protokoll. Når anslått verdi er over 100.000 kroner skal oppdragsgiver stille krav om

³³ Statens vegvesen: Evaluering av tilbud på driftstjenester for Aust-Agder Vegfinans AS, Setesdal Vegfinans AS og Nye Kristiansand Bompengeselskap AS av 06.02.09.

³⁴ Revisor er iht. aksjelovens § 7-1 valgt av generalforsamlingen.

skatteattest og HMS-egenerklæring og føre protokoll fra anskaffelsen. Fra 1. juli 2015 er det kommet nye regler, hvor terskelverdien økes til 500.000 kroner for å kreve skatteattest og plikten til å kreve HMS-erklæring oppheves.

På oppstartsmøte med bompengeselskapet anbefalte vi at revisjonstjenesten går ut på anbud. Selskapet startet en prosess for å følge opp vår anbefaling og styret ble orientert om dette i styremøte 12.11.2014. Styret vedtok å gjennomføre konkurranse om kjøp av revisortjenester med direkte forespørsel til 3 konkrete revisjonsselskaper, nemlig KMPG AS, BDO AS og iRevisjon AS. Forespørselen ble sendt ultimo januar 2015, og det kom inn tilbud fra KPMG AS og BDO AS. Styret innstilte overfor generalforsamlingen at BDO AS velges som ny revisor fra og med regnskapsåret 2015 på styremøte 15.04.15. På generalforsamlingen i mai 2015 ble BDO AS valgt som selskapets nye revisor.

5.7 Egenregi: offentlig – offentlig samarbeid

Det offentlige står fritt til å organisere sin virksomhet på den måte som det finner meste hensiktsmessig for å løse sine oppgaver. Denne friheten gjelder også valg av fremgangsmåte når forvaltningen skal dekke sitt behov for varer og tjenester. Det betyr at en offentlig oppdragsgiver står fritt til å bestemme om de vil dekke sin etter-spørsel av eksterne leverandører eller om de vil ta i bruk egne ressurser. I det siste tilfellet sier man at det offentlige utfører leveransen i egenregi.

Dersom en ytelse leveres i egenregi, foreligger det ingen kontrakt i anskaffelses-rettslig forstand og anskaffelsesregelverket kommer ikke til anvendelse. Det har ikke noen betydning at to enheter innenfor samme oppdragsgiver inngår en avtale. Bare dersom det offentlige bestemmer seg for å dekke sitt behov for varer og tjenester ved bruk av eksterne leverandører, kommer anskaffelsesregelverket til anvendelse.

Dersom det inngås en gjensidig avtale mellom to offentlige separate, selvstendige rettssubjekter, kommer anskaffelsesregelverket i utgangspunktet til anvendelse. EU-domstolen har imidlertid akseptert at det kan være en slik tilknytning mellom to retts-subjekter at anskaffelsesregelverket likevel ikke kommer til anvendelse, såkalt utvidet egenregi. Samarbeidet benevnes ofte som *vertikalt offentlig-offentlig samarbeid*.

I tillegg har EU-domstolen oppstilt et unntak fra anskaffelsesregelverket utover egenregi-tilfellene, der to eller flere offentlige etater samarbeider om å løse en oppgave (*horisontalt offentlig-offentlig samarbeid*). Det foreligger nå oppdatert veiledning om hva som skal til for at denne typen egenregi skal kunne benyttes.³⁵

5.8 Utvidet egenregi: vertikalt offentlig-offentlig samarbeid

For at unntaket for utvidet egenregi skal komme til anvendelse, må følgende to kriterier være oppfylt:

³⁵ Fornyings- og administrasjonsdepartementet: Veileder til reglene om offentlige anskaffelser av desember 2013.

1. oppdragsgiver må utøve en kontroll over leverandøren som tilsvarer den kontroll den utøver over sin egen virksomhet (kontrollkriteriet) og
2. den vesentlige delen av leverandørens aktivitet må være for oppdragsgiveren (aktivitets- eller omsetningskriteriet).

Disse to kriteriene ble utarbeidet av EU-domstolen i den såkalte *Teckal-dommen*³⁶ og er blitt presisert og utviklet i etterfølgende dommer.³⁷

Reglene om egenregi innebærer unntak fra anskaffelsesregelverket. Rettspraksis om vertikalt offentlig-offentlig samarbeid er foreslått lovfestet i nytt anskaffelsesdirektiv.

Kontrollkriteriet

Det første vilkåret for at unntaket for utvidet egenregi skal komme til anvendelse, er at oppdragsgiver utøver en kontroll over leverandøren som tilsvarer den kontroll den utøver over egen virksomhet. Ved vurderingen av om kontrollkriteriet er oppfylt, skal det tas hensyn til alle relevante lovbestemmelser, vedtekter og andre faktiske omstendigheter. Når for eksempel leverandøren er organisert som et aksjeselskap, må det således se hen til aksjeselskapslovgivningen og vedtektene til det konkrete selskapet.³⁸ Nærmere bestemt betyr det at oppdragsgivers innflytelse må være bestemmende både i forhold til selskapets strategi og andre viktige beslutninger.

Følgende momenter fremheves i veilederen:

- o Eierskap. I det tilfelle oppdragsgiver eier hele eller majoriteten av den virksomheten som anskaffelsen foretas fra, er det et moment som taler for at eier også kan utøve den kontroll som er nødvendig for at kontrollkriteriet skal anses for oppfylt, men dette er ikke i seg selv avgjørende. Oppdragsgiver må også faktisk kunne påvirke organets beslutninger.
- o Private deltakere. Unntaket for utvidet egenregi kommer ikke til anvendelse når det er private eierinteresser i leverandørens virksomhet. En hypotetisk mulighet for privat deltakelse utelukker imidlertid ikke kontroll, det må faktisk foreligge privat deltakelse for at kontrollvilkåret ikke kan anses oppfylt.
- o Kontroll utøvd i felleskap. Når flere offentlige oppdragsgivere eier et selskap i felleskap, kan kontrollkriteriet tilfredsstilles ved at kontrollen utføres av eierne i felleskap. Det ses således på de offentlige eiernes samlede kontroll over selskapets beslutninger.

Omsetningskriteriet

Det andre vilkåret for at unntaket for utvidet egenregi skal komme til anvendelse, er at den vesentlige delen av leverandørens aktivitet utføres for oppdragsgiveren. Det er aktiviteten som oppdragstaker utfører som ledd i et oppdrag tildelt fra oppdragsgiver eller andre enheter oppdragsgiver måtte kontrollere, som anses rettet mot oppdragsgiver eller dennes kontrollerte enheter. Gjennom rettspraksis har det mate-

³⁶ Sak C-107/98 Teckal.

³⁷ Veileder til reglene om offentlige anskaffelser av 2013. I veilederen om offentlige anskaffelser fremkommer det at rettspraksis om vertikalt offentlig-offentlig samarbeid er foreslått lovfestet i nytt anskaffelsesdirektiv.

³⁸ Veileder til reglene om offentlige anskaffelser av 2013.

realisert seg et krav om at ca. 80 % av aktiviteten (totalomsetningen) må være rettet mot oppdragsgiverne. Det er tilstrekkelig å foreta en kvantitativ vurdering av oppdragstakers aktivitet for å vurdere omsetningskriteriet. Metoden som anbefales brukt er å se på gjennomsnittlig omsetning hos oppdragstaker de siste tre år. Aktivitetskriteriets viktigste funksjon er å sikre at bruk av egenregi ikke medfører for negative virkninger på konkurransen i markedet.

Ny driftsavtale med Agder Bomdrift AS

I denne delen vil vi foreta en vurdering av om ny driftsavtale mellom Nye Kristiansand Bompengeselskap AS og Agder Bomdrift AS er omfattet av såkalt utvidet egenregi.

Bompengeselskapet videreførte driftsavtalen med Agder Bomdrift AS i desember 2013. På dette tidspunktet eier bompengeselskapet 48 % av aksjene i driftsselskapet.

Bompengeselskapet mener at kjøp av driftstjenester fra Agder Bomdrift AS er omfattet av såkalt utvidet drift i egenregi, og at selskapet dermed ikke har krav til å gjennomføre anbudskonkurranse. KPMG AS har i et notat fra april 2013 foretatt en juridisk betenkning av hva som kreves for å oppfylle kravene til egenregi, men de har ikke positivt konkludert med at det foreligger såkalt utvidet egenregi. KPMG har gitt en kort oppsummering av hvordan de har søkt å ivareta kravene til egenregi i utkast til nye vedtekter og aksjonæravtale.³⁹

Kontrollkriteriet

Bompengeselskapene på Agder eier i felleskap Agder Bomdrift AS (oppdragstaker), hvor Nye Kristiansand Bompengeselskap AS eier 48 % av aksjene, Aust-Agder Vegfinans AS eier 40 % av aksjene og Lister Bompengeselskap AS eier 12 % av aksjene. Bompengeselskapene på Agder har kun offentlige eiere; fylkeskommuner og/eller kommuner. Organisasjonsformen som er valgt for oppdragstakers virksomhet kan likevel være av en viss betydning i kontrollvurderingen. Agder Bomdrift AS er et aksjeselskap og selvstendigheten må da vurderes mer særskilt (leverandørens autonomi), enn om selskapet er organisert etter kommunelovens § 27 eller er et interkommunalt selskap.

Generalforsamlingen til Agder Bomdrift AS består av representanter fra Nye Kristiansand Bompengeselskap AS, Lister Bompengeselskap AS og Aust-Agder Vegfinans AS.

I vedtektene til Agder Bomdrift AS står det at alle eierne skal være representert i styret, og at styremedlemmene i felleskap skal ivareta alle eiernes interesser og samlet utøve den nødvendige kontroll med selskapets drift, jf. § 7. Det er generalforsamlingen som velger styremedlemmer.⁴⁰

³⁹ KPMG var selskapets revisor frem til 2015.

⁴⁰ Styret i Agder Bomdrift består av 5 medlemmer. Styreleder i Agder Bomdrift AS John Georg Bergh representerer Aust-Agder Vegfinans AS. Toril Runden og Harald Fauskanger Andersen representerer Nye Kristiansand Bompengeselskap AS, Jan Petter Røinaas representerer Aust-Agder Vegfinans AS og Svein Bringsjord representerer Lister Bompengeselskap AS i styret til Agder Bomdrift AS.

Oppdragstakers markedsorientering må vurderes under kontrollkriteriet. Her ses det på hvilket formål oppdragstaker følger som er fastsatt under hensyn til de rettslige og avtalemessige rammer for oppdragstakers virksomhet. Momenter som kan vurderes er om oppdragsgiver og oppdragstaker følger de samme overordnede formål. Her vil det være normalt å se på om det foreligger interesselikhhet mellom samarbeidspartene. Dersom oppdragstaker følger et mer kommersielt formål vil dette trekke i motsatt retning. Agder Bomdrift AS (oppdragstaker) formål er i følge vedtektene, § 3:

«Selskapets formål er å drifte bompengeprojekter for offentlige eide bomselskaper, samt hva som herved står i forbindelse. Selskapet kan ikke ha virksomhet eller forfølge interesser annet enn det som fremkommer over, eller som avviker fra eiernes formål og virksomhet. Stedlige virkeområder er Aust-Agder og Vest-Agder fylker. Selskapet skal driftes til selvkost, slik at det verken oppstår overskudd eller underskudd i selskapet. Eierne skal øve aktiv kontroll med selskapet, tilsvarende slik kontroll den enkelte eier har over egen juridisk person. Eierne skal ha avgjørende påvirkning på alle strategiske målsetninger og viktige beslutninger i selskapet. Kontrollen skal til enhver tid være tilstrekkelig til å oppfylle kravene for utvidet egenregi etter reglene for offentlige anskaffelser. Selskapets virksomhet skal kun være på oppdrag fra eierne, og på en slik måte at minimum 90 % av omsetningen kommer fra aktivitet utført på vegne av eierne. Oppdrag for eierne skal utføres som bestemt av oppdragsgiveren og innenfor rammer som oppdragsgiver setter. Virksomheten skal til enhver tid være tilstrekkelig knyttet til eierne til at kravene for utvidet egenregi etter reglene for offentlige anskaffelser er oppfylt.»

Agder Bomdrift AS formål synes klart å følge det samme overordnede formål som bompengeselskapets formål, nemlig å administrere og drive innkrevingssystem i bompengeperioden i samsvar med Stortingets vedtak og avtaler med Statens vegvesen. Det synes også å foreligge en klar interesselikhhet mellom bompengeselskapet og Agder Bomdrift AS, i og med at Agder Bomdrift AS skal drifte bompengeprojekter for offentlig eide bomselskaper og at virkeområdet er angitt til Aust-Agder og Vest-Agder fylker. Agder Bomdrift utfører utelukkende tjenester for sine eiere og opererer ikke utenfor sine eieres geografiske område. Når den nødvendige kontroll foreligger vil en oppdragstaker ikke kunne opptre selvstendig og forfølge andre interesser enn oppdragsgiverne har.

For at unntaket for utvidet egenregi skal komme til anvendelse må det også ses på om det er privat eierskap i Agder Bomdrift AS (oppdragstakers) virksomhet, og dersom det er privat eierskap hvilken kontroll har denne over virksomheten. Det er ikke privat eierskap i Agder Bomdrift AS. I vedtektene er det tatt inn at det bare er statlige, kommunale, fylkeskommunale myndigheter eller virksomheter som direkte eller indirekte er eid av slike myndigheter som kan være aksjeeiere i Agder Bomdrift AS, jf. § 6. Det foreligger derfor ikke behov for ytterligere vurdering av forholdet knyttet til privat eierskap.

Vår vurdering av kontrollkriteriet

Etter vår vurdering har oppdragsgiver i felleskap med de øvrige bompengeselskapene på Agder den nødvendige kontroll over Agder Bomdrift AS, slik at kontrollkriteriet etter vår vurdering er oppfylt.

Omsetningskriteriet

Det andre vilkåret for at unntaket for utvidet egenregi skal komme til anvendelse, er at den vesentlige delen av leverandørens aktivitet utføres for oppdragsgiveren.

Det er aktiviteten som oppdragstaker utfører som ledd i et oppdrag tildelt fra oppdragsgiver eller andre enheter oppdragsgiver måtte kontrollere, som anses rettet mot oppdragsgiver eller dennes kontrollerte enheter. Gjennom rettspraksis har det materialisert seg et krav om at ca. 80 % av aktiviteten (totalomsetningen) må være rettet mot oppdragsgiverne. Det er tilstrekkelig å foreta en kvantitativ vurdering av oppdragstakers aktivitet for å vurdere omsetningskriteriet. Metoden som anbefales brukt er å se på gjennomsnittlig omsetning hos oppdragstaker de siste tre år. Aktivitetskriteriets viktigste funksjon er å sikre at bruk av egenregi ikke medfører for negative virkninger på konkurransen i markedet.

Agder Bomdrift AS formål er å drifte bompengeprojekt for offentlige eide bomselskaper, samt hva som herved står i forbindelse. Selskapets virksomhet skal kun være på oppdrag fra eierne, og på en slik måte at minimum 90 % av omsetningen kommer fra aktivitet utført på vegne av eierne, jf. § 3 i vedtektene. I aksjonæravtalen er det også tatt inn at minimum 90 % av omsetningen kommer fra aktivitet utført på vegne av partene, og at selskapet skal driftes til selvkost, jf. pkt. 3 i aksjonæravtalen. Bompengeselskapet har opplyst at Agder Bomdrift AS kun drifter bompengeselskapene på Agder. I styrets årsberetning for 2013 står det bl.a. følgende:

«Selskapets vedtekter er endret med virkning fra 01.07.2013. Selskapets virksomhet drives fra dette tidspunkt til selvkost, hvor inntekter gjenspeiler selskapets kostnader. Samtlige inntekter kommer fra bompengeprojekt for selskapets eiere pr. 31.12.2013, som alle er offentlige eide bompengeselskaper.»

Selskapets revisor har avgitt en bekreftelse av 17.12.14 på at Agder Bomdrift AS ikke har andre kunder enn eierne i perioden 1. juli 2013 – 30. september 2014, og at selskapet følgelig ikke har hatt omsetning til andre kunder enn eierselskapene.

Vår vurdering av omsetningskriteriet

Etter vår vurdering er omsetningskriteriet (krav 80 %) oppfylt i og med at Agder Bomdrift AS aktivitet kun er rettet mot de offentlige bompengeselskapene på Agder (eierne).

Vår vurdering av utvidet egenregi

Etter vår vurdering er Nye Kristiansand Bompengeselskap AS driftsavtale med Agder Bomdrift AS omfattet av såkalt utvidet egenregi.

Regnskapstjenester fra kommunen

Bompengeselskapet har inngått avtale om levering av administrative støttetjenester med Kristiansand kommune. Dette gjelder løpende regnskapsføring og utarbeidelse av årsregnskap. Avtalen gjelder fra 01.07.10 til 31.12.12. Kontraktens avtalesum (sum årskostnader) er under kr 100.000 for avtaleperioden. Avtalen er forlenget frem til 31.12.15.

Kjøp av regnskapstjenester fra kommunen kan etter oppdatert veileder for offentlige anskaffelser fra desember 2013 vurderes etter bestemmelsene om såkalt utvidet egenregi. Dette støttes av Advokatfirmaet Hjort DA sin utredning om de nye anskaffelsesdirektivene og unntaket for offentlig-offentlig samarbeid:

«Unntaket for utvidet egenregi kommer også til anvendelse på horisontale og omvendt vertikale forhold – eksempelvis der et aksjeselskap ønsker å tildele kontrakter til sitt søsterselskap eller til sitt morselskap».

Det forutsetter at de øvrige vilkårene (omsetningskriteriet og kontrollkriteriet) er oppfylt. Vi har i denne rapporten ikke foretatt vurdering av kriteriene mot selskapets eiere (morselskap).

5.9 Internkontroll og rutiner

Det er daglig leder (20 % stilling) som har den daglige ledelse av drift, økonomi og avtalene i virksomheten. Styret må vurdere hva som er fornuftig bruk av kontrollmekanismer, sett opp mot krav til rapportering fra daglig leder. Ihht. aksjeloven skal styret holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

Selskapet opplyser at avvikshåndtering kun er aktuelt i avtale- og driftsforholdet med Agder Bomdrift AS. Bompengeselskapet har løpende kontroll med månedlige fakturaer fra driftsselskapet og eventuelle avvik tas opp med ledelsen i Agder Bomdrift AS ved behov. I egenerklæringsskjemaet er det opplyst at det ikke er foretatt særskilte risikovurderinger i bompengeselskapet. Selskapet har opplyst at de ikke har utarbeidet skriftlige rutiner. Daglig leder godkjenner alle fakturaene i kraft av sin rolle som daglig leder.

Daglig leder har oversendt en oversikt over sine arbeidsoppgaver. Av daglige arbeidsoppgaver sjekker han mottatte fakturaer mot avtaler, godkjenner fakturaene og videresender de til regnskapsfører, som foretar utbetaling ved forfall. Han holder kontakt med regnskapsfører mht. likviditet/lånerregulering og nødvendig kontakt med driftsoperatør Agder Bomdrift AS. Videre at han besvarer forespørsel fra SSB og Statens vegvesen om økonomi og omsetning. Månedlig trafikkstatistikk og periodiske regnskapsrapporter sendes til styret.

Selskapets revisor har ikke avdekket og påpekt alvorlige mangler relatert til lover, regler eller intern kontroll som har vært tatt opp i nummerert brev eller gjennom revisors beretning.

5.10 Samfunnsansvar

Selskapets samfunnsansvar hører inn under eierstyring. For kommunalt eide selskaper er det en utfordring å kombinere krav om samfunnsansvarlig forretningsdrift med krav om lønnsomhet og effektivitet. Kommuner bør som eiere av selskaper sammen med sine selskaper bidra til å gi innhold i begrepet samfunnsansvar. Dette

kan føre til at selskapene er med på å bidra til mer bærekraft, styrking av lokalsamfunnet og samtidig styrker kommunens omdømme.⁴¹

KS Bedrift har definert dette som samfunnsansvarlig forretningsdrift, der best mulig kvalitet, effektivitet og langsiktighet er fokus, og det er selve tjenesten og ikke fortjenesten som er drivkraften.

Kommunens eierskapsmelding har et eget kapittel som omhandler samfunnsansvar. Dette dekker selskapenes og foretakenes utvikling og strategi, samfunnsansvarlig forretningsdrift, hensynet til innbyggernes behov, etikk, miljø og sosiale forhold og omdømme. Her blir samfunnsansvarlig forretningsdrift omtalt som:

«Å ta hensyn til de økonomiske, miljømessige og sosiale konsekvenser av virksomhetens aktiviteter bør være en del av virksomhetens strategi» og

«Kommunalt eide bedrifter oppfattes i større grad enn private som en integrert del av samfunnet og folks forventninger til de miljømessige og sosiale konsekvensene er desto større».

Som vi tidligere har nevnt i rapporten har kommunen ikke utarbeidet egen eierskapsstrategi for Nye Kristiansand Bompengeselskap AS. Det vedtas ingen særskilte aktivitets- eller strategiplaner for bompengeselskapet det enkelte år. Virksomheten er regulert i henhold til bompengeavtalen med Staten. I tillegg er selskapet bundet av de betalingsrekvisisjoner som Statens vegvesen sender selskapet hvert år, og som er bestemmende for selskapets løpende økonomi og likviditet.⁴² Bompengeavtalen har ikke bestemmelser som omhandler samfunnsansvar.

I årsberetningen til bompengeselskapet har selskapets styre gitt informasjon om forsknings- og utviklingsaktiviteter, arbeidsmiljø, likestilling og påvirkning på ytre miljø. Når det gjelder det siste punktet, står det at:

«Selskapets virksomhet medfører ingen påvirkning på det ytre miljø».

5.11 Budsjett og framtidsutsikter

Det utarbeides driftsprognoser for de enkelte år som legges frem for styret. Driftsprognose for 2014 ble lagt frem for styret i april 2014, som styret tok til etterretning. Prognosen for bompengeinntekter er på 250 mill. kroner, men det gjøres oppmerksom på i prognosen at dette er et usikkert anslag. Prognosen på utgifter er på tilsvarende beløp som inntektene, og hvor overføring til Statens vegvesen er 220 mill. kroner.

Selskapet forventer at bompengeinnkrevingen (fase 1) vil avsluttes før 2018. Styreleder opplyser at mye av investeringene er gjennomført, og at selskapet har mulighet til å låne inntil 550 mill. kroner. Lånet i Kommunalbanken er nedbetalt med 30 mill. kroner i desember 2014. Langsiktig gjeld er 180 mill. kroner ved utgangen av 2014.

⁴¹ Resch-Knudsen, V. (2012). *Styring av kommunalt eide selskaper*. Kommuneforlaget.

⁴² Notat fra styreleder som gjelder besvarelse av egenerklæringskjemaet.

Selskapet forteller at fremtidig organisering av bompengeselskap på landsbasis er en meget aktuell sak for tiden. Samferdselsdepartementet har i en pressemelding i april 2013 uttalt at de ønsker en enklere og mer effektiv innkreving av bompenger.⁴³ Videre at regjeringen vil effektivisere bompengeneinnkrevingen gjennom sammenslåing av bompengeselskap til ett eller noen færre, regionale bompengeselskaper og samordne takst- og rabattsystemene.

5.12 Vår vurdering

I dette kapitlet vil vi foreta en vurdering av problemstillingene knyttet til selskapet.

Årsregnskap og økonomisk utvikling

Det er ikke avdekket indikasjoner på at den økonomiske forvaltningen ikke har vært forsvarlig basert på vår gjennomgang av årsregnskap og revisors beretninger for de fire siste årene. Bompengeselskapet har regnskapsført til sammen 27,8 mill. kroner i tap på fordringer disse årene, og som selskapet har forklart er det flere grunner til dette. Vi mener at det er viktig at selskapet har fokus på dette området, for å unngå at tap på fordringer blir høyere enn nødvendig.

Driftskostnader bompengeneinnkrevingen

Bompengeselskapets gjennomsnittlige andel driftskostnader i prosent av driftsinntekter var 10,6 % for 2012. Dette er noe under landsgjennomsnittet på 10,9 %. I 2013 var selskapets andel også 10,6 %, men økte til 12,4 % i 2014.

Bompengeselskapets innkrevingskostnader var 1,2 kroner pr. passering både i 2012 og 2013. Sammenlignet med andre store byer er bompengeselskapets innkrevingskostnader «midt på treet», men både Oslo og Bergen har høyere innkrevingskostnader.

Finansforvaltningen

Selskapet gjennomførte en konkurranse for valg av kredittgiver mellom de to mest aktuelle tilbydere i det norske markedet høsten 2011. Her ble Kommunalbanken valgt. Lånekontrakter er en prioritert tjeneste som omfattes av lov og forskrift om offentlige anskaffelser. Det er anskaffelsens verdi som vil være avgjørende for valg av anskaffelsesprosedyren. For lånekontrakter vil dette være rentekostnad, gebyrer, provisjoner og andre former for vederlag som påløper i kontraktperioden. Bompengeselskapets lånekontrakt har ikke vært kunngjort som konkurranse i Doffin eller i databasen TED. Etter vår vurdering skulle inngåelse av lånekontrakten vært gjennomført etter anskaffelsesregelverket.

Aksjekjøp

Bompengeselskapene startet prosessen med å kjøpe aksjene i Agder Bomdrift AS høsten 2012, da driftsavtalen utløp sommeren 2013. Aksjekjøpet ble gjennomført sommeren 2013 og finansiert med bompengeselskapenes egne midler. Nye Kristiansand bompengeselskap AS eier 48 % av aksjene i Agder Bomdrift AS. Fordi

⁴³ Samferdselsdepartementet: Pressemelding, 12.04.13 (nr. 28/13).

bompengeavtalen inneholdt en bestemmelse om at selskapet ikke gis anledning til aksjekjøp, var de flere ganger i kontakt med Statens vegvesen.

Etter vår vurdering har bompengeselskapet hatt en åpen prosess med Statens vegvesen med hensyn til aksjekjøpet i Agder Bomdrift AS. Vi kan heller ikke se at det er grunn til å rette kritikk mot styret når det gjelder vedtak om kjøp av aksjene i februar 2013, ut fra den informasjon som forelå på dette tidspunktet. Når det gjelder styrets plikter i forhold til aksjeloven § 3-8 vises det til kapitel 4.

Så langt vi kjenner til har ikke Vegdirektoratet konkludert med at et aksjekjøp i et driftsselskap kan finansieres med bompengemidler. Vi har ikke fått innsyn i Statens vegvesens rapport om Nye Kristiansand bompengeselskap AS og et notat av september 2013. Vi avventer derfor Vegdirektoratets avklaring.

Tjenestekjøp

Agder Bomdrift AS

Driftsavtalen med Agder Bomdrift AS ble inngått etter en felles anbudskonkurranse for drift av E18 Aust-Agder, RV. 9 Setesdalsvegen og Bomringen i Kristiansand. Det ble gjennomført en evaluering av anbudsprosessen av Statens vegvesen. Vi har ingen merknader til dette tjenestekjøpet.

Revisjonstjenester

Bompengeselskapet valgte BDO Nordaudit Salvesen AS som selskapets revisor da selskapet ble stiftet i 2007. Fra høsten 2009 overtok KPMG AS. Anskaffelsen av revisjonstjenester er gjennomført som «kjøp uten konkurranse». Godtgjørelse til revisor, fordelt på revisjon og bistand, var over 100.000 kroner i 2013. Etter vår vurdering burde bompengeselskapet ha gjennomført konkurranse som grunnlag for anskaffelsen av revisjonstjenester. Anskaffelsens verdi per. år er under nasjonal terskelverdi, og det er da ikke krav til kunngjøring, men det bør innhentes tilbud fra minimum to til tre leverandører.

Selskapet har gjennomført en prosess med å følge opp vår anbefaling om å gjennomføre konkurranse på revisjonstjenester. Styret har vedtatt at det skal foretas konkurranse om kjøp av revisortjenester og generalforsamlingen valgte ny revisor i mai 2015.

Utvidet egenregi

Agder Bomdrift AS

Nye Kristiansand Bompengeselskap AS videreførte driftsavtalen med Agder Bomdrift AS i desember 2013. Bompengeselskapet mener at kjøp av driftstjenestene fra Agder Bomdrift AS omfattes av såkalt utvidet drift i egenregi. For å være omfattet av reglene om utvidet egenregi, må bompengeselskapet kunne defineres som en offentligrettslig organ. Etter vår vurdering anses selskapet som en offentlig oppdragsgiver, jf vår drøfting i kapitel 2.3. Før utvidet egenregi kan legges til grunn, må det også tas en konkret vurdering av kontrollkriteriet og omsetningskriteriet. Vi har foretatt en vurdering av om utvidet egenregi kan legges til grunn for avtalen mellom oppdragsgiver Nye Kristiansand Bompengeselskap og oppdragstaker Agder Bomdrift AS. Etter

vår vurdering er Nye Kristiansand Bompengeselskap AS driftsavtale med Agder Bomdrift AS omfattet av reglene for utvidet egenregi.

Regnskapstjenester

Bompengeselskapet har inngått avtale med regnskapstjenesten i Kristiansand om administrative støttetjenester (regnskapsføring) for perioden 2010-2012. Avtalen er forlenget frem til utgangen av 2015. Unntaket for utvidet egenregi kan også komme til anvendelse på omvendte vertikale forhold.

Internkontroll og rutiner

Vi har gjennom vårt arbeid med rapporten ikke fått indikasjoner på alvorlige mangler til selskapets intern kontroll. Dette blir også underbygget av at selskapets revisor ikke har avdekket og påpekt alvorlige mangler i beretningen eller i nummererte brev. På generelt grunnlag anbefaler vi selskapet å utarbeide skriftlige rutiner på økonomi-området.

Samfunnsansvar

Kommunen har som eier ikke utarbeidet eierskapsstrategi for bompengeselskapet, og dermed ikke satt egne spesifikke krav til selskapet som gjelder samfunnsansvar. Bompengavtalen har ingen bestemmelser som omhandler samfunnsansvar, og selskapet har ikke utarbeidet egen strategiplan. Selv om det ikke foreligger uttrykte forventninger til selskapet knyttet til samfunnsansvar, har vi etter vår gjennomgang ikke fått indikasjoner på at bompengeselskapet opererer på en måte som medfører at selskapet eller kommunens omdømme svekkes.

Budsjett og framtidsutsikter

Vi har ingen kommentarer til dette punktet.

6. KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

6.1 Anbefaling til eierkommunen

- Kommunen bør vurdere om det er behov for å oppdatere eierskapsmeldingen.
- Kommunen bør på generelt grunnlag sikre seg at de kommunale aksjeselskapene er kjent med aksjelovens bestemmelser i § 3-8.

6.2 Anbefaling til selskapet

- Styret bør vurdere å utarbeide styreinstruks.
- Selskapet bør vurdere å tegne styreansvarsforsikring.
- Styret bør foreta skriftlig egenvurdering av styrets arbeid.
- Selskapet bør utarbeide skriftlige rutiner for økonomiområdet.
- Selskapet må sikre seg at tjenestekjøp som omfattes av anskaffelsesregelverket blir gjennomført etter gjeldende regler.

7. HØRINGSUTTALELSER

Kommunens kommentarer

Kristiansand kommunes høringssvar til selskapsrapporten for Nye Kristiansand Bompengeselskap AS datert 10.08.15, følger som vedlegg 1.

Selskapets kommentarer

Nye Kristiansand Bompengeselskap AS høringssvar til rapport fra selskapskontroll i Nye Kristiansand Bompengeselskap AS datert 11.08.15, følger som vedlegg 2.

Kristiansand Revisjonsdistrikt IKS
Postboks 417 Lund
4604 KRISTIANSD S

KRISTIANSD
REVISJONSDISTRIKT IKS
Ank. 20 AUG 2015

Beh.

Unntatt offentlighet iht
offl § 5

Vår ref.:
201508652-2
(Bes oppgitt ved henvendelse)

Deres ref.:

Dato:
Kristiansand, 10.08.2015

Høringssvar på utkast til selskapskontroll for Nye Kristiansand Bompengeselskap AS (NKB)

Viser til oversendt rapport «Selskapskontroll Nye Kristiansand Bompengeselskap AS» sendt kommunen på høring.

Rapporten sier at «*Det gis ikke rutinemessig opplæring av eierrepresentanter*» og «*På generelt grunnlag anbefaler vi at kommunen sørger for obligatorisk opplæring og informasjon om eierstyring overfor folkevalgte eierrepresentanter*» i henhold til det kommunen har sagt i sin overordnede eierskapsmelding fra 2008 om at «*Alle styrerepresentanter skal gjennomføre et obligatorisk kurs i styrearbeid og kommunens eierstrategi i løpet av de første 6 månedene av valgperioden*». Det må understrekes at kommunen har holdt en slik opplæring (innleid program v/Erna Larsen KS) for nåværende og forrige bystyre for styrerepresentanter hvor både politikere og en del ansatte som har sittet i styre eller vært vurdert aktuelle for slike roller har vært invitert. Kursene har imidlertid ikke vært gjort obligatoriske. Den ene av de to styrerepresentantene oppnevnt av Kristiansand kommune deltok på forrige kurs som ble holdt her i 2012. Det er viktig og understreke at kursene ikke bare gjelder folkevalgte eierrepresentanter, men også for de tilfeller hvor ansatte anbefales valgt inn i styrene og andre eksterne styremedlemmer i selskaper kommunen har vesentlige eierinteresser i der det er tilfelle vil også kunne inviteres. Nytt kurs vil bli avholdt i løpet våren/1.halvår 2016. Om det vil være mulig og gjøre dette obligatorisk for alle styrerepresentanter og pålegge dem og komme på kurs/opplæring er vanskelig og si, men trolig vanskelig da det er varierende kunnskapsnivå blant styrerepresentantene og noen kan vurdere det som om de ikke har behov for dette og det vil også være vanskelig og finne et passende tidspunkt for alle¹.

¹ Forrige gang det ble holdt kurs ble det invitert til enten deltakelse på en hel dag på dagtid, eller to ettermiddager på kveldstid. Kursholder ble først syk på de aktuelle datoer og det endte opp med kun kurs på dagtid den ene dag. Antall deltakere var ca. 15 stk. og ble kanskje noe lavere enn det ville vært samlet sett om det også hadde blitt holdt kurs på kveldstid over 2 dager i tillegg (trolig maks 5 personer som hadde meldt interesse på kveldstid og som ikke kom/hadde anledning på dagtid). Folier og opplæringsmaterieell ble distribuert i ettertid.

Det er ikke utarbeidet egen eierstrategi for selskapet. Bakgrunnen for at selskapet ikke var med i den overordnede eierskapsmeldingen fra 2008 selv om selskapet ble stiftet i begynnelsen av 2007 er usikker. Selskapet Kristiansand Bompengeselskap AS var imidlertid med i den overordnede eierskapsmeldingen fra 2008. Forklaringen på at NKB ikke er nevnt er trolig det som selskapskontrollen sier noe om på side 22, 25 og 34 om at *«bompengeselskapet inngikk avtale med Agder Bomdrift AS om å være driftsoperatør i 2009 og, at selskapet startet innkreving av bompenger 1. juli 2010 med det eksisterende innkrevingsutstyret og at dette var tidspunkt for oppstart av ordinær drift i NKB»*. Samtidig omtales også sak om ny driftsavtale, avlysning av anbud og KOFA sak fra 2007 og 2008 i rapporten. NKB burde vært nevnt i eierskapsmeldingen fra 2008 og ved neste rullering av kommunens overordnede eierskapsmelding vil selvsagt også Nye Kristiansand Bompengeselskap AS være med i oversikten over kommunens eierposisjoner.

Vedrørende det som står om *«Selskapet har ved kjøp av aksjer i Agder Bomdrift AS ikke fulgt de saksbehandlings-regler som er gitt i aksjeloven. Teoretisk sett er da ikke selskapet bundet av avtalen, men da det her har gått så langt tid og begge parter har innrettet seg som om avtalen er bindende, ser ikke vi at dette kan få noen konsekvenser for avtaleinngåelsen»* så kan det være verdt og merke seg at selv om ikke kjøpet har vært behandlet i generalforsamlingen til NKB der kommunen er en av to eiere, så har salget av Agder Bomdrift AS vært behandlet og godkjent av bystyret i Kristiansand kommune (bystyresak 36/13) som det også henvises til i selskapskontrollen på et senere tidspunkt. Kjøpet ved behandling i generalforsamling i NKB ville nok fått samme vurdering fra kommunens side og tilsvarende fra fylkeskommunens representant (hvor en hadde forbehold inne om positivt vedtak i fylkesutvalget 12. februar 2013) også selv om de formelle reglene sett ut fra aksjelovens bestemmelser her ikke ser ut til å være oppfylt. Bompengeavtalen inneholder en bestemmelse om at det ikke gis anledning til aksjekjøp. Det kan sies at dette først og fremst er myntet som et forbud mot plassering (og evt. spekulasjon) av bompenger i aksjemarkedet og det er ikke det som har vært tilfelle her jfr. omtale på side 31. Vegdirektoratet kom videre først ellers med positive signaler her innen styret i NKB fattet vedtak om kjøp, mens de kom med en kontramelding på et senere tidspunkt før endelig transaksjon skulle gjennomføres. Etter nærmere avklaring etter at ass. Fylkesrådmann i Aust-Agder sendte en henvendelse til Statens Vegvesen i mai 2013 for å høre om deres syn på saken og innvendingen fra dem gikk først og fremst på om et evt. kjøp av et driftsselskap ble finansiert ved bruk av bompenger eller lån som igjen forrentes ved bruk av bompenger, og ikke på aksjeforbudet som var ment og forhindre børsspekulasjon. En registrerer og tar til etterretning at Vegdirektoratet tilsynelatende ikke har konkludert her i denne saken selv om transaksjonen tok plass for over 2 år siden.

Kommunens postmottak/administrasjon har ikke mottatt sakspapirer før årets generalforsamling de siste 2 år (er ikke blitt registrert i Public360). Det bør være en selvfølge at selskapet sender sakspapirer og innkalling til generalforsamlinger til kommunens postmottak (og ikke bare direkte til ordføreren).

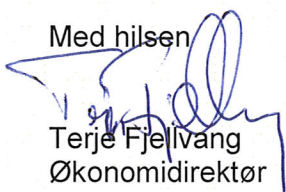
Vedrørende grense for å kreve skatteattest (se side 40) så er det kommet nye regler her gjeldende fra 1. juli 2015 hvor terskelen økes til 500 000 kr, mens plikten til å kreve HMS-erklæring oppheves².

Riksrevisjonen påpeker at driftskostnadene kunne ha vært redusert med en mer effektiv innkreving og at undersøkelsen blant annet påviste at «*Selskapene har betydelige utgifter knyttet til bildebehandling for kjøretøy som passer uten gyldig brikke og at selskapene har store tap på fordringer som følge av at trafikanter ikke betaler for passeringer i automatiske anlegg eller ikke betaler for utskrevet tilleggs-avgift*». Det anses uansett som viktig at selskapet jobber disse sakene slik at ikke tapene blir større enn nødvendig. Dersom totale innkreivingskostnader for dette skulle overstige totale inntekter ved innkreivingen taper en penger, mens jo mer som innkreives relativt sett og kostnader som påløper i den forbindelse, jo høyere blir regnestykket i kr pr. passering og totalt sett (prosentvis). Hvorvidt og evt. hvordan registrering av passering av elbiler registreres vil også kunne påvirke tallene noe her. At selskapet uansett har en god, ryddig og effektiv innkreivingsprosess anses som viktig og gir selskapet legitimitet ift. det de driver med. Tap på fordringer må ikke bli høyere enn nødvendig

Vedrørende de tre anbefalingene til kommunen som nevnes på side 46 så har kommunen planer om å oppdatere sin overordnede eierskapsmelding i nærmere framtid. Der vil også medtas punkt vedrørende aksjelovens bestemmelser i § 3-8. Siste punkt vedrørende obligatorisk opplæring så vises det til drøftinger om det tidligere i brevet. Nytt opplæringskurs vil bli satt opp våren/1. halvår 2016. Mulighet for og gjøre dette obligatorisk synes noe vanskelig. Kurset/opplæring (innkalling går ut til alle styremedlemmer i selskaper der kommunen har en vesentlig eierinteresse) og sendes ikke bare til de folkevalgte styrerepresentantene.

Kommunen har på nåværende tidspunkt ellers ingen andre merknader eller kommentarer utover dette på utkastet til selskapskontrollen.

Med hilsen

Terje Fjellvang
Økonomidirektør

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/ending-av-forskrift-om-offentlige-anskaffelser-og-forskrift-om-innkjopsregler-i-forsyningssektorene/id2417368/>

NYE KRISTIANSAND BOMPENGESELSKAP AS

Postboks 517

4605 KRISTIANSAND

KRISTIANSAND
REVISJONSDISTRIKT IKS
Ank. 13 AUG 2015
Beh.

Kristiansand Revisjonsdistrikt IKS

att.: Anne Helene Grunni

Postboks 417 Lund

4604 Kristiansand

Kristiansand, 11.08.2015

**AD. RAPPORT FRA SELSKAPSKONTROLL I NYE KRISTIANSAND
BOMPENGESELSKAP AS - HØRINGSSVAR**

Nye Kristiansand Bompengeselskap AS har mottatt Kristiansand Revisjonsdistrikt's rapport av juni 2015 til gjennomsyn og ev. merknader innen 17.08.15.

Generelt vil NKB AS gi uttrykk for at rapporten er meget grundig og belyser alle relevante sider ved selskapets drift siden det ble fullt operativt pr. 01.07.2010.

I det alt vesentlige mener NKB AS at rapporten gir et dekkende bilde av selskapets virksomhet. De problemstillinger som reises i rapportens konklusjon og anbefalinger, er forhold som selskapet vil ta med seg og vurdere i sin videre virksomhet.

Spesielle forhold:

1. Anskaffelsesregelverket ift. innkjøp av revisortjenester og valg av kredittgiver.

1.1. Revisor.

I tillegg til det som fremkommer i rapporten, ønsker selskapet å presisere at tilbudskonkurransen vedr. revisortjenester ble gjennomført ved tilbudsforespørsel til tre konkrete revisjonsselskaper, nemlig KPMG AS, BDO AS og I Revisjon AS. Av disse kom det inn tilbud fra de to førstnevnte. På basis av tilbudene besluttet styret å innstille overfor selskapets generalforsamling at BDO AS velges som ny revisor f.o.m. regnskapsåret 2015. Generalforsamlingen 2015 fattet vedtak i samsvar med styrets forslag.

./. Styrenotat i styresak 07/15 vedlegges som Vedlegg 1.

1.2. Kredittgiver.

Selskapet ønsker her å komme med enkelte utfyllende opplysninger og dokumentasjon omkring bakgrunnen for valget av Kommunalbanken.

Det ble i utgangspunktet innhentet tilbud fra fire mulige leverandører, nemlig Kommunalbanken, Nordea, DnB og Vest-Agder Fylkeskommune.

./ De nærmere beskrivelser av disse tilbudene fremkommer i styrenotat fra daglig leder, datert 06.04.11, til behandling i styremøte 08.04.11, styresak 05/11. Notatet vedlegges som Vedlegg 2.

Styret fattet i sitt møte 08.04.11 slikt enstemmig vedtak:

1. *Som en midlertidig ordning for finansiering ut 2011 gjøres en avtale med Kommunalbanken i.h.t. denne bankens tilbud.*
2. *Finansiering fra og med 2012 skal være avklart i forhold til eventuelle anbudskrav. En anbudsrunde må være gjennomført før 31.12.2011. Saken fremlegges for styret.*

./ Kommunalbankens tilbud vedlegges, se Vedlegg 3.

I det videre arbeid med saken ble det innhentet uttalelser både fra KS-advokatene og fra regnskapsavdelingen i Kristiansand kommune. Konklusjonen fra de førstnevnte gikk ut på at finanskontrakter med verdi (dvs. rentekostnader og ev. gebyrer og administrative kostnader) over kr. 500.000 eks. mva. skal kunngjøres i DOFFIN, mens tilsvarende kontraktsverdier over kr. 1, 6 mill. eks. mva. i tillegg skal kunngjøres i TED.

Fra regnskapsavdelingen i Kristiansand kommune ble det redegjort slik:

Når det gjelder kommunesektoren og låneopptak, følger heller ikke vi lov om offentlige anskaffelser fullt ut, i likhet med alle andre kommuner i Norge. Loven synes lite tilpasset låneopptak. Imidlertid følger vårt finansreglement anskaffelsesregelverkets grunnleggende krav (ingen forskjellsbehandling, konkurranse osv.) og dette er jo nå kvalitetssikret av uavhengig ekstern instans (Kommunepartner). Renter er «ferskvare». Det er derfor nærmest umulig å tenke seg at man f.eks. kan oppta et fastrentelån med tilbudsfrist på 30 dager + klagefrist 10 dager.....

For øvrig presiserte kommunens regnskapsavdeling at de ikke hadde noen myndighet til å anbefale NKB AS' styre hva det burde gjøre på dette felt. Men det ble samtidig uttrykt at kommunenes praksis ift. låneopptak nok var rimelig lik Kristiansands egen praksis.

For øvrig ble det oversendt en presentasjon (foiler) fra Kommunalbanken med emnet «Den gode lånesøknaden – eksempel på låneforespørsel»

./ Selskapets korrespondanse med regnskapsavdelingen vedlegges sammen med Kommunalbankens foiler, se her Vedlegg 4.

Saken ble på nytt fremlagt for styret i møte den 30.09.11 – sak 11/11. Til grunn for styrets behandling lå et styrenotat fra daglig leder, datert 15.09.11.

./ Notatet vedlegges som Vedlegg 5.

Notatet konkluderte med at det nå i realiteten kun forelå to reelle tilbydere i dette markedet, nemlig Kommunalbanken og KLP Kommunekreditt. Det ble videre foreslått at det skulle innhentes tilbud fra KLP, selv om tilgjengelige opplysninger kunne tyde på at KLP opererte med dårligere tilbud enn Kommunalbanken.

Styret fattet i sitt møte 30.09.11 slikt enstemmig vedtak:

Styret viser til saksutredning av 15.09.11. Det er ennå usikkerhet om antatt trekkbehov/kredittramme for 2012. Derfor ønsker styret på det nåværende tidspunkt at kredittgiver inntil videre velges i lukket konkurranse mellom de to p.t. mest aktuelle tilbydere i det norske marked, nemlig Kommunalbanken og KLP Kommunekreditt. Dette gjøres ved at det innhentes tilbud fra KLP Kommunekreditt som er sammenlignbart med de nå gjeldende vilkår i Kommunalbanken. Styret vil komme tilbake til saken dersom det viser seg å være grunnlag for en bredere konkurranseutsetting.

På forespørsel har KLP Kommunekreditt den 31.10.11 sendt selskapet en mail hvor det redegjøres nærmere for en «låneramme», dog uten spesifisering av lånebeløp. Mailen ble videresendt fra daglig leder til styret den 02.11.11. Det ble der konkludert med at KLP's tilbud var dårligere enn tilbudet fra Kommunalbanken. Etter dette ble Kommunalbanken valgt som selskapets kredittgiver.

./ Mailutveksling med KLP Kommunekreditt følger som Vedlegg 6.

Sammenfatningsvis vil Nye Kristiansand Bompengeselskap AS påpeke at selskapet – selv om de ulike kreditt-tilbudene ikke er innhentet ved kunngjøringer i DOFFIN og TED – har fulgt den samme praksis som ellers på kommunesektoren og som er nedfelt i finansreglementet, herunder hensyntatt alle de grunnleggende krav i anskaffelsesregelverket. Styret mener at det har behandlet saken fullt forsvarlig.

Imidlertid er selskapet enig i revisjonens konklusjon om at selskapet formelt sett burde ha utlyst og kunngjort låneopptaket, slik bestemmelsene i Lov om offentlige anskaffelser er å forstå. Selskapets styre vil derfor i fremtiden ta en ny gjennomgang av dette spørsmålet.

3. Anbefalingene for øvrig.

Anbefalingene om å vurdere utarbeidelse av styreinstruks, å tegne styreansvarsforsikring, å foreta egenvurdering av styrets arbeid og å utarbeide skriftlige rutiner for økonomiområdet, vil bli tatt opp og vurdert av styret. Vi vil i den forbindelse holde nær kontakt med våre eiere, dvs. Vest-Agder fylkeskommune og Kristiansand kommune.

Med vennlig hilsen
for Nye Kristiansand Bompengeselskap AS

Tore Vestbakke (sign)
styreleder
Vedlegg.

Gunnar Haddeland
daglig leder